Gemeente Amsterdam

Evaluatie Participatieverordening

Een stadsbreed beeld van de uitvoering van de participatieverordening, met cijfers en bevindingen over bewoners-, overheids- en netwerkparticipatie

December 2025

Inleiding

Bij de vaststelling van de Participatieverordening in de gemeenteraad van juni 2024 is besloten dat de uitvoering van de verordening in het eerste, tweede en derde jaar na de inwerkingtreding wordt geëvalueerd. Daarom biedt het college u nu deze eerste evaluatie van de Participatieverordening aan. De volgende evaluatie wordt u aangeboden in het tweede kwartaal van 2027. Dat is ook het moment dat voor het eerst wijzigingen in de verordening kunnen worden doorgevoerd.

In deze evaluatie geeft het college voor het eerst een stadsbreed beeld van hoe het staat met de Amsterdamse participatie. Dit beeld zal de komende jaren steeds preciezer en completer worden. Op het gebied van participatie en democratisering gebeurt bovendien meer dan nu in de verordening staat. Ook dit bredere beeld volgt bij de evaluatie in 2027.

De evaluatie gaat over de drie onderdelen van de verordening: bewonersparticipatie, overheidsparticipatie en netwerkparticipatie.

De Participatieverordening heeft wat betreft het onderdeel bewonersparticipatie tot doel te komen tot betere plannen en betere besluitvorming door de perspectieven van Amsterdammers een plek te geven in het gemeentelijk beleid en de uitvoering van gemeentelijke projecten. Door vooraf goed na te denken hoe participatie per situatie het beste vorm kan krijgen. Voor overheids- en netwerkparticipatie gaat het om een verschuiving van eigenaarschap. Met buurtrechten kunnen initiatiefnemers bijvoorbeeld een taak van de gemeente overnemen. Bij het buurtplatformrecht organiseren bewoners zich op buurtniveau om hun buurt beter te maken en worden zij een formele samenwerkingspartner van de gemeente.

Onderzoek
Ten behoeve van de toezegde evaluaties van de Participatieverordening is een participatiemonitor ontwikkeld. In de monitor staan cijfers over bewoners-, overheids- en netwerkparticipatie, zoals aantallen gepubliceerde participatieplannen en -verslagen, toegekende buurtrechten en erkende buurtplatforms. Naast deze kwantitatieve data wordt kwalitatief onderzoek gedaan en worden eerste bevindingen daarvan in deze evaluatie beschreven. We doen dit in de volgorde waarin de participatievormen in de Participatieverordening aan bod komen: bewonersparticipatie, overheidsparticipatie en netwerkparticipatie. Daarnaast is bij het onderdeel bewonersparticipatie aandacht voor de vraag van de gemeenteraad hoe ondervertegenwoordigde groepen mee worden genomen in de monitor.
De monitor bewonersparticipatie betreft de cijfers over de periode 1 januari 2025 t/m 30 september 2025. De cijfers voor overheids- en netwerkparticipatie behoeven geen extra analyse en gaan daarom over de gehele periode vanaf de inwerkingtreding van de verordening (15 september 2024) tot het moment van aanlevering van deze evaluatie (6 november 2025).

Inhoud

Inleiding **3**

1 Bewonersparticipatie **5**
1.1 Inleiding 5
1.2 Steekproef: participatieplannen en -verslagen 6
1.3 Resultaten van de steekproef: participatieplannen 9
1.4 Resultaten van de steekproef: de participatieverslagen 15
1.5 De ervaringen van Amsterdammers bij participatie: onderzoek UvA en HvA 18
1.6 De uitvoering van participatie: etnografisch onderzoek UvA en HvA 22
1.7 Betrekken van ondervertegenwoordigde groepen bij participatie 23
1.8 Participatieparagrafen 28
1.9 Participatie in de collegevoordrachten 29
1.10 De raadsvoordrachten 31
1.11 Dagelijks Bestuur 32
1.12 Conclusie bewonersparticipatie en de Participatieverordening 33

2 Overheidsparticipatie **35**
2.1 Inleiding 35
2.2 Monitor buurtrechten 36
2.3 Inzichten, ervaringen, geleerde lessen tot nu toe 38
2.4 Onderzoek buurtrechten door UvA 38

3 Netwerkparticipatie **40**
3.1 Inleiding 40
3.2 Monitor buurtplatformrecht 41
3.3 Inzichten, ervaringen, geleerde lessen tot nu toe 43
3.4 Pakket buurtplatformrecht in uitvoering 44
3.5 Lerende evaluatie: Public mediation en HvA 45

4 De organisatie **47**
4.1 De gemeentelijke organisatie en de verordening 47
4.2 Team Participatie en Democratisering 47
4.3 Bevindingen en vooruitblik 48

Bijlage **50**

Hoofdstuk 1

Bewonersparticipatie

1.1 Inleiding

Participatie in Amsterdam is niet nieuw. De afgelopen decennia is op veel verschillende manieren samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere belanghebbenden gewerkt aan de ontwikkeling van de stad. Wel was de ervaring dat de wijze waarop dat gebeurde verschilde per onderdeel van de organisatie en vaak afhankelijk was van individuele bestuurders. Met de vaststelling van de Participatieverordening stellen we als gemeente nu voor het eerst eisen aan de manier waarop we participatie organiseren in onze stad.

Monitor

De cijfers in de monitor over bewonersparticipatie gaan over vragen als: Hoe staat het met de uitvoering van de Participatieverordening? Geeft de organisatie, bij het organiseren van participatie, invulling aan de eisen zoals deze in de Participatieverordening zijn vastgelegd? Ook wordt de kwaliteit van de participatieplannen en verslagen getoetst. De participatieplannen moeten geen doel op zich zijn, maar het is wel een aanname dat plannen, als onderdeel van een goede voorbereiding, leiden tot betere uitvoering. De data zijn raadpleegbaar in een overzichtelijk dashboard. In de monitor maken we gebruik van gegevensbronnen die voorhanden zijn. Zo kunnen we de komende jaren trends in beeld brengen en signaleren wat al goed wordt opgepakt en waar nog meer aandacht voor nodig is.

Etnografisch onderzoek en vragenlijsten

Vervolgens is de vraag of de Participatieverordening het beoogde effect heeft. Ervaren deelnemers meer transparante, navolgbare en zorgvuldige participatieprocessen? In totaal worden hiervoor tot en met eind 2026 zo'n twintig casussen gevolgd waar op verschillende momenten vragenlijsten onder de deelnemers worden afgenomen. Bij zes casussen zal etnografisch onderzoek plaatsvinden. Dit betekent dat de onderzoekers aanwezig zijn bij belangrijke momenten van het participatieproces. Niet alleen op externe bijeenkomsten, maar ook bij interne en bestuurlijke overleggen. De UvA en de HvA voeren deze opdracht in de komende twee jaar gezamenlijk uit onder leiding van dr. Nanke Verloo, Associate Professor of Urban Politics and Planning aan de UvA en dr. Stan Majoor van het lectoraat Grootstedelijke vraagstukken van de HvA.

Onderstaande tabel geeft de aanpak van de verschillende onderzoeken weer:

Wie onderzoekt wat, en hoe?	Wat onderzoeken we?
Stedelijk Team Participatie verzamelt beschikbare data over aantallen gepubliceerde plannen / verslagen / participatieparagrafen	Worden er participatieplannen en verslagen gepubliceerd? Houden we ons aan de afspraken uit de verordening?
Stedelijk Team Participatie en vier actieve bewoners doen een steekproef naar de kwaliteit van de participatieplannen	Houden we ons aan de afspraken uit de verordening?
Stedelijk Team Participatie doet een steekproef naar de kwantiteit en kwaliteit van de participatieparagrafen van het college/ raad	Zijn de paragrafen voldoende ingevuld om het bestuur in de positie te brengen om te kunnen sturen op de participatie?
UvA en HvA nemen zoveel mogelijk vragenlijsten af bij allerlei verschillende participatiebijeenkomsten in de stad, tot nu toe: 209 ingevulde vragenlijsten	Bereikt de verordening in de praktijk wat wordt beoogd?: ervaren bewoners meer transparante, navolgbare en zorgvuldige participatieprocessen?
UvA en HvA volgen op dit moment vijf participatie-trajecten. Er wrodt nog een casus uit het sociaal domein toegevoegd.	Bereikt de verordening in de praktijk wat wordt beoogd?: ervaren bewoners meer transparante, navolgbare en zorgvuldige participatieprocessen?

1.2 Steekproef: participatieplannen en -verslagen

In de Participatieverordening zijn afspraken vastgelegd over de manier waarop we participatie organiseren. Belangrijk is de publicatie van participatieplannen en de verslagen. In de verordening is aangegeven waar de inhoud van plannen en verslagen aan moeten voldoen. In het kort zijn dit de uitgangspunten voor een participatieproces:

- de manier waarop het geplande besluit inwoners en belanghebbenden beïnvloedt, wordt zichtbaar in de voorbereiding en uitvoering van het participatieproces;
- impact van het beleidsvoornemen of project op een specifieke groep wordt vertaald in een gerichte aanpak hen te betrekken;
- de gemeente spant zich in om groepen waarvan bekend is dat zij ondervertegenwoordigd zijn, in participatieprocessen te betrekken;
- de beschikbare beleidsruimte is indicatief voor de mate van invloed van inwoners en andere belanghebbenden;
- participatie vindt plaats zo vroeg mogelijk in het proces.

Voor een plan stelt de participatieverordening de volgende eisen:

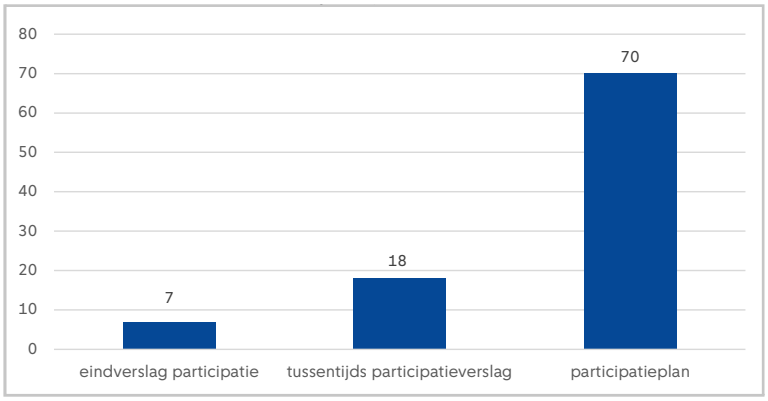
- een expliciete en onderbouwde keuze voor het doel van de participatie,
- een toelichting wat de ingeschatte wensen of belangen van inwoners en andere belanghebbenden zijn met betrekking tot het participatieproces en de inhoud;
- een toelichting op welke inwoners en belanghebbenden de participatie zich richt;
- een toelichting over de inspanningsverplichting voor het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen;
- de mate van invloed van deelnemers, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen meebepalen, samenwerken (co creatie), adviseren, reageren, informeren en luisteren, of een combinatie hiervan;
- met welke kaders er, in ieder geval juridisch, financieel en beleidsmatig, in het participatietraject rekening moet worden gehouden;
- de wijze waarop en tijdvak waarin inwoners en belanghebbenden hun inbreng kunnen leveren;
- wanneer en hoe de opbrengsten van de participatie worden teruggekoppeld en wanneer deze opbrengsten worden afgewogen en meegenomen in besluiten.

De Participatieverordening wil transparantie rond participatie bevorderen: de gemeente streeft ernaar dat Amsterdammers en andere belanghebbenden van tevoren weten hoe zij kunnen meepraten en welke invloed zij hebben in een participatietraject. Achteraf kunnen Amsterdammers zien hoe de opbrengst van de participatie is meegewogen in de besluitvorming. Vanaf 15 september 2024 is het bij alle nieuwe participatietrajecten verplicht om plannen te publiceren. De verplichting om participatieplannen en -verslagen te publiceren op de website van de gemeente is geoperationaliseerd door een verplichte publicatie op Open Amsterdam. Bij voorkeur in combinatie met een link naar deze publicatie op de bij het project behorende webpagina op amsterdam.nl. In de periode van 1 januari 2025 tot en met 30 september 2025 zijn zeventig plannen gepubliceerd, 7 eindverslagen en 18 tussentijdse verslagen.

Participatieplannen en verslagen worden gepubliceerd op Open Amsterdam. Vaak is de aanpak voor participatie onderdeel van een bestuurlijke voordracht die binnen een andere categorie wordt gepubliceerd. De aantallen die in deze evaluatie worden genoemd zijn dus niet alle participatieplannen, alleen de plannen en verslagen die als zelfstandig document zijn aangeboden zijn meegeteld. Ook is het ook geen indicatie voor lopende participatietrajecten, met name in de gebiedsontwikkeling zijn al langer lopende trajecten waar de participatie al ruim voor de vaststelling van de verordening is gestart.

De richtlijn om participatieplannen en participatieverslagen te publiceren op Open Amsterdam is een aansporing geweest om rond beleidsontwikkeling, programma's en projecten dossiers aan te leggen. Zo kunnen deelnemers van participatieprojecten naast het participatieplan ook andere, voor de participatie, relevante documenten raadplegen. De meeste plannen betreffen de openbare ruimte of gebiedsontwikkeling.

Figuur 1 Aantal gepubliceerde participatieplannen en (tussentijdse) verslagen op Open Amsterdam

De grafiek geeft het aantal stukken weer die onder het thema 'Bewonersparticipatie' zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam onder het label participatieplan, tussentijds participatieverslag en eindverslag participatie over de periode 1 januari t/m 30 september 2025. De datum kan zowel de uploaddatum of de vaststellingsdatum van het document zijn. Per 14 januari 2025 wordt standaard de vaststellingsdatum uitgevraagd bij het publiceren van de plannen, tenzij expliciet anders wordt gekozen.

Van de gepubliceerde participatieplannen en -verslagen op Open Amsterdam zijn steekproefsgewijs veertig plannen en negen verslagen geselecteerd. Een aantal plannen viel af omdat dit de omzetting van bestemmingsplannen naar omgevingsplannen betrof, die een aparte categorie vormen (zie bijlage). Het zijn voornamelijk plannen vanuit het fysiek domein. De hierboven beschreven proces- en kwaliteitseisen zijn vertaald in indicatoren. Deze zijn in een steekproef door vier medewerkers van het Stedelijk Team Participatie en vier actieve bewoners (hierna 'experts') beoordeeld. Een deel van de scores gaat over of een eis beschreven is, waarna voor een aantal eisen ook een kwaliteitsscore is gegeven. De exacte cijfers, in grafieken en diagrammen, zijn terug te lezen in het dashboard. In deze evaluatie worden de meest opvallende onderdelen beschreven.

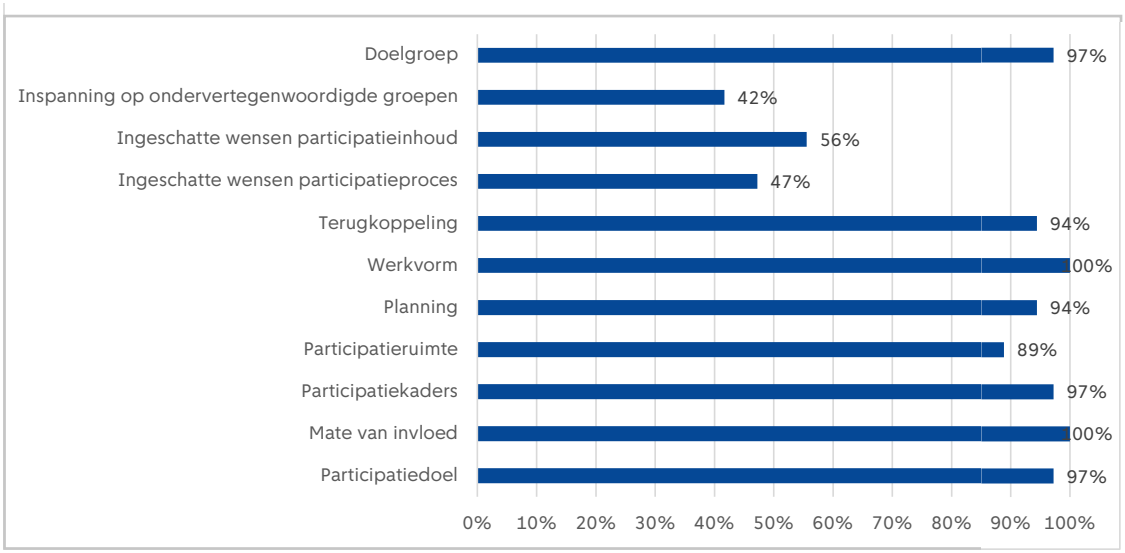
De plannen en verslagen zijn door de experts individueel gescoord. Waar scores van elkaar verschilden is op basis van consensus alsnog overeenstemming over de score bereikt. Het betreft een normatieve score waarbij wordt getoetst of de toelichting in de plannen en verslagen, voldoende houvast biedt voor Amsterdammers om te weten met welk doel de participatie wordt georganiseerd, wat hun invloed is, hoe ze mee kunnen doen, wat met hun inbreng wordt (is) gedaan en of dit op basis van de beschikbare informatie passende keuzes zijn. Er is voor gekozen om medewerkers van het Stedelijk Team Participatie samen met actieve bewoners te laten scoren en geen extern bureau in te zetten, zodat leerpunten vanuit de plannen en verslagen direct mee genomen kunnen worden in de advisering en het instrumentarium.

1.3 Resultaten van de steekproef: participatieplannen

De volgende paragrafen behandelen de meest opvallende scores van de steekproef op de verplichte onderdelen uit de Participatieverordening.

In de onderzochte participatieplannen komen de meeste verplichte eisen zoals hierboven beschreven aan de orde. Onderstaande figuur geeft een overzicht van de mate waarin de onderzochte participatieplannen voldoen aan de proces- en kwaliteitseisen uit de verordening. Bijna alle plannen voldoen aan 8 van de 11 eisen.

Figuur 2 Onderdelen genoemd in de participatieplannen

Drie eisen worden minder dan 50% gescoord of net boven de 50%. De eerste is de inspanning die wordt verricht om ondervertegenwoordigde groepen te bereiken. Dit wordt nog onvoldoende beschreven in de plannen. In hoofdstuk 1.4 wordt hier nader op in gegaan.
Ook gaan de plannen in mindere mate in op de ingeschatte wensen of belangen van inwoners en andere belanghebbenden met betrekking tot het participatieproces en de inhoud. In de verordening is dit opgenomen als een eis voor het participatieplan, omdat dit de gemeente dwingt om zich te verplaatsen in de betrokkenen. Heeft het projectteam of de beleidsadviseur zich verdiept in wat er speelt in de omgeving om zo de keuzes voor het participatieproces beter richting te kunnen geven? Wat hebben stakeholders/ bewoners/deelnemers voor ogen met de participatie? Hebben zij andere participatiedoelen dan de gemeente? De verwachtingen die deelnemers ten aanzien van participatie hebben, blijken nog vaak anders te zijn dan wat de gemeente voor ogen heeft en juist dat, zo schrijven ook de onderzoekers van de UvA / HvA, blijkt een belangrijke voorspeller van teleurstelling over het gevoerde proces.

1.3.1 De mate van invloed in samenhang met het doel en de beleidsruimte

Uit de Participatieverordening:
In een participatieplan wordt in ieder geval opgenomen: de mate van invloed van deelnemers, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen meebepalen, samenwerken (co creatie), adviseren, reageren, informeren en luisteren, of een combinatie hiervan."

De Participatieverordening is erop gericht duidelijk te zijn over wat die invloed is en waarom een bepaalde mate van invloed aan de orde is. Zo kunnen mogelijke deelnemers beoordelen of ze mee willen doen en weten deelnemers wat ze mogen verwachten ten aanzien van wat er met hun inbreng wordt gedaan. De mate van invloed kan per projectfase, onderdeel of belanghebbende verschillen en hangt samen met het doel van de participatie en de beschikbare beleidsruimte. De beleidsruimte wordt bepaald door bestuurlijke uitgangspunten en prioriteiten, eerder vastgesteld beleid en financiële en juridische kaders.

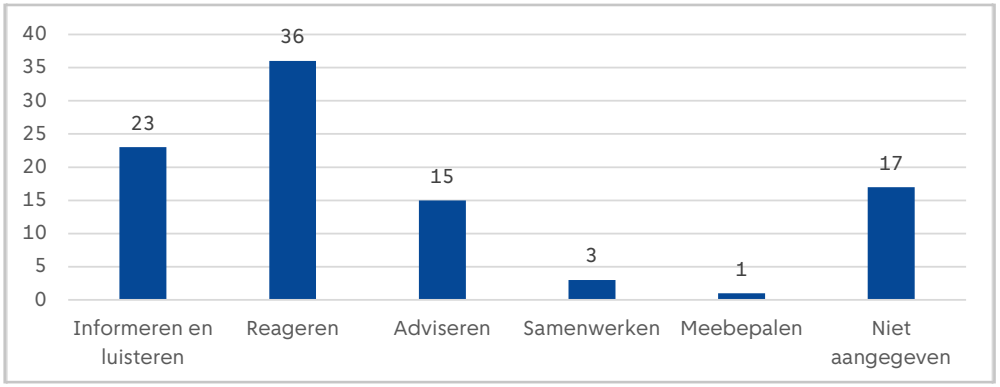
Wat zien we?
In alle plannen wordt de mate van invloed beschreven maar in veel plannen is niet duidelijk gemotiveerd waarom voor die mate van invloed is gekozen.
Uit de steekproef blijkt dat het goed lukt te beschrijven wat vastligt en waarover niet kan worden geparticipeerd. De beschreven kaders worden echter, naar het oordeel van de experts, van onvoldoende context voorzien. Als bijvoorbeeld in de openbare ruimte 'Puccini' een belangrijk kader is dan zou het voor deelnemers aan een participatietraject helpend zijn een duidelijke omschrijving van Puccini te lezen en waarom deze de ruimte om te participeren beperkt.

In veel plannen lukt het om concrete participatievragen te formuleren. Bij andere plannen lukt dit nog onvoldoende; in plaats daarvan wordt een (te) open vraag gesteld die tot een (te) brede range aan antwoorden kan leiden. Dat dit soms een puzzel is en zo wordt opgeschreven dat het voor bewoners op meerdere manieren te interpreteren is, blijkt uit onderstaand citaat uit een participatieplan:

Uit een participatieplan:
"De participatie betreft de herinrichting van de openbare ruimte. Voor de betrokkenen is dit echter niet los te zien van alle andere ontwikkelingen in <xxx>. Daarom zal de impact als hoog worden ervaren. Het is van belang hiervoor ruimte te laten in de participatie, zonder de verwachting te wekken dat het verantwoordelijke projectteam alles kan oplossen. Wegens de beperkte beleidsruimte kiezen we voor "reageren" als niveau van participatie. Dit betekent dat we goed luisteren naar wat mensen vinden en goed kijken wat we daarvan mee kunnen nemen. We maken een overzicht van alle input en geven bij het voorlopig ontwerp aan hoe we met deze input zijn omgegaan."

Dat dit één van de lastigste onderdelen van participatie is, is ook niet verwonderlijk. Het blijft balanceren tussen het vooraf helder maken van de verwachtingen en tegelijkertijd participatie zien als een iteratief proces waarbij, juist door het gesprek met de omgeving en het open staan voor suggesties, zaken in de tijd veranderen of bijgesteld moeten worden.

Figuur 3 De mate van invloed in participatieprocessen

De mate van invloed wordt aangegeven bij het publiceren van documenten over bewonersparticipatie op de website Open Amsterdam. Deze grafiek gaat over de documenten van januari tot en met september 2025. Bij sommige plannen of verslagen zijn meerdere participatieniveaus aangegeven. In de grafiek wordt alleen de mate van invloed van bewoners weergegeven die tijdens het participatieproces overwegend aan de orde is. (Bron: Open Amsterdam)

1.3.2 Mate van invloed 'informeren en luisteren' en 'reageren'

Wat valt op?
Opvallend is dat voor de mate van invloed in de meeste gevallen 'reageren' en 'informeren en luisteren' is aangegeven. Dit zijn de niveaus waarbij de omgeving beperkte of geen invloed heeft. Deze uitkomst kan op verschillende manieren worden geduid.

- Bij alleen informeren en luisteren is er niet of nauwelijks ruimte om het beleid of het project aan te passen maar het onderwerp heeft aanzienlijke impact en het is daarom van belang toch een zorgvuldig proces te organiseren.
- We zien dat bij projecten met geringe impact in combinatie met geen of nauwelijks participatieruimte soms ook participatieplannen worden opgesteld die ook bestuurlijk worden vastgesteld. In deze gevallen lijkt de tijd die dit kost niet in verhouding tot de geringe impact op de Amsterdammers
- Uit de steekproef van gescoorde plannen blijkt echter ook dat bij de meerderheid van de plannen meerdere maten van invloed worden aangegeven. De eerste bevindingen van de onderzoekers van de UvA en HvA zien dit ook: in zo'n driekwart van de door hen onderzochte bijeenkomsten bleek dat op verschillende onderdelen, een verschillende mate van invloed was bepaald. Dat is ook logisch, dan zijn bijvoorbeeld ontwerpuitgangspunten al eerder bepaald en is het niveau 'informeren en luisteren' passend maar kan er bijvoorbeeld nog wel advies worden gegeven op nieuwe of kleinere onderdelen. Of is, in de verschillende fase van het project, een andere mate

van invloed aan de orde. We zien bijvoorbeeld dat in het begin, waarin nog minder vaststaat vaker het niveau ‘adviseren’ is gekozen, waarna een voorlopig ontwerp tot stand komt waar bewoners dan nog op kunnen reageren.

1.3.3 Samenwerken en meebeslissen
Zoals de grafiek laat zien is de mate van invloed heel zelden samenwerken of mee-beslissen. Uit de steekproef blijkt dat aan het niveau samenwerken nog verschillende interpretaties wordt gegeven over de wijze waarop het proces wordt ingericht en bij welke onderwerpen dit wel en niet passend is. Het wordt vooral gezien als een werkvorm en ook vrij afgebakend gekoppeld aan een bepaald onderdeel van het proces, maar nooit voor de gehele inhoud en het proces. Het onderzoek van de UvA en HvA constateert eveneens dat samenwerken en meebeslissen als niveau niet voorkomt en schetst eerste bevindingen over de dilemma’s die spelen rond het bepalen van de mate van invloed. Deze komen in hoofdstuk 1.5 aan de orde.

Daarnaast is het aannemelijk dat Amsterdammers niet hetzelfde beeld hebben bij de begrippen reageren, adviseren, samenwerken en meebeslissen als de gemeente. Uit het onderzoek van UvA en HvA blijkt bijvoorbeeld dat er een discrepantie is tussen dat wat deelnemers denken dat hun invloed is en wat de invloed werkelijk is. In de verordening wordt nadruk gelegd op het bepalen en vooraf communiceren van het juiste niveau, in de praktijk zal de participatievraag die wordt geformuleerd en de communicatie over het proces voor deelnemers belangrijker zijn dan de gekozen mate van invloed.

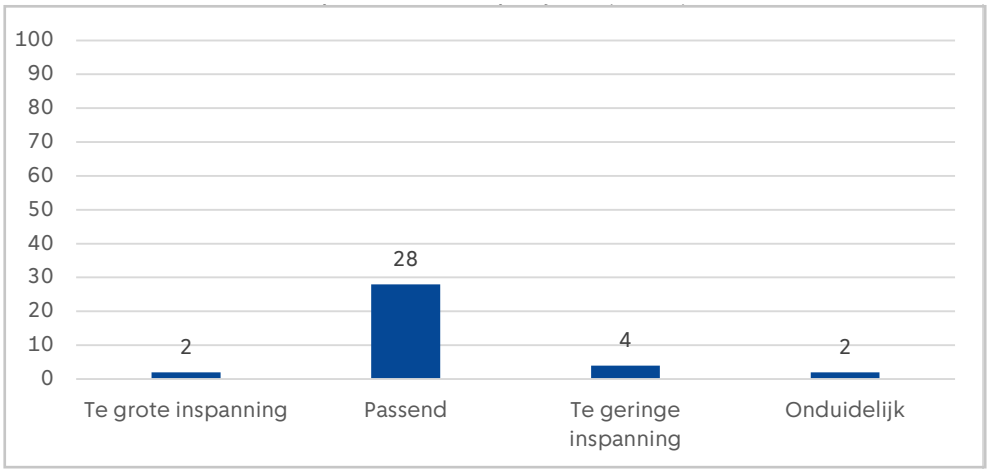
Aanbeveling:
Bij de eerste evaluatie van de Participatieverordening kan worden beoordeeld of en hoe het niveau ‘informeren en luisteren’ dient te worden aangepast. Verder gaan we de komende periode nader onderzoeken hoe samenwerken (co-creatie) nog scherper kan worden omschreven en welke randvoorwaarden nodig zijn om samenwerken als mate van invloed succesvol te organiseren.

1.3.4 De participatieactiviteiten passen bij de impact van het project

Uit de Participatieverordening:
Bij het opstellen van een participatieplan wordt als één van de uitgangspunten in acht genomen: impact van het beleidsvoornemen of project op een specifieke groep wordt vertaald in een gerichte aanpak hen te betrekken’

De impact die een project of een beleidsvoornemen in een bepaald gebied of op groepen Amsterdammers heeft, bepaalt mede de zorgvuldigheid waarmee je een participatieproces organiseert.

Figuur 4 De participatie-activiteiten passen bij de (mogelijke) impact van het project

Toelichting: Een steekproef van 36 participatieplannen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling

Afhankelijk van de impact van een beleidsvoornemen of een project worden inspanningen gepleegd om de omgeving, of de groep die geraakt wordt te betrekken. Van dialoogsessies bij een onderwerp als de omgevingsvisie tot aan een inloopbijeenkomst bij een herinrichting. Een koffiekar op de markt of een pizzasessie met jongeren.

Wat valt op?
Bij de meeste plannen beoordelen de experts de beschreven inzet als passend.
Enkele plannen geven geen duidelijk beeld van de activiteiten die worden ingezet.
Het voornemen om bepaalde activiteiten in te zetten wordt wel beschreven maar hoe je als bewoners precies kan deelnemen blijft vaker onduidelijk. Het zou kunnen dat nadere informatie over de passendheid van bepaalde werkvormen en de wijze waarop mensen worden bereikt in een communicatieplan wordt beschreven.
In enkele gevallen leek de inzet te groot. Voor het opknappen van een speeltuin bijvoorbeeld, werd een enquête over gebruik en behoeften verzonden én daarnaast een inloopmiddag georganiseerd op de locatie zelf. Uit de beschrijving was niet op te maken waarom beide activiteiten nodig waren en de experts twijfelden daarnaast aan de passendheid van een enquête gezien de doelgroep (ouders en kinderen).

Aanbeveling
In de plannen kan meer aandacht worden besteed aan de communicatie over de participatie zodat alle betrokkenen, inclusief bestuur, het plan kunnen bijsturen. Bijvoorbeeld met het oog op het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen.

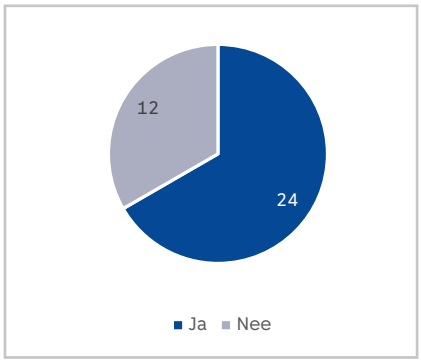
1.3.5 Helder en simpel taalgebruik

Uit de Participatieverordening:
Het verantwoordelijk bestuursorgaan draagt bij een participatieproces zorg voor onder meer: een toelichting in begrijpelijke taal op de plannen voor beleid of een project en de wijze waarop de deelnemers daarbij betrokken worden.

Plannen moeten voor alle Amsterdammers duidelijk en goed te begrijpen zijn. We willen dat zoveel mogelijk verschillende Amsterdammers zich uitgenodigd voelen om deel te nemen aan participatie.

Wat valt op?
In de plannen wordt nog veel ambtelijk jargon en procestaal gebruikt. Dat komt ook omdat deze soms geschreven lijken te zijn als verantwoordingsdocument voor organisatie en bestuur. Het zou beter zijn om die informatie te verwerken in de voordrachten aan de bestuurders en het participatieplan te richten op bewoners, waarvoor het participatieplan uiteindelijk is bedoeld.

Figuur 5 Helder en simpel taalgebruik van participatieplannen in steekproef

Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

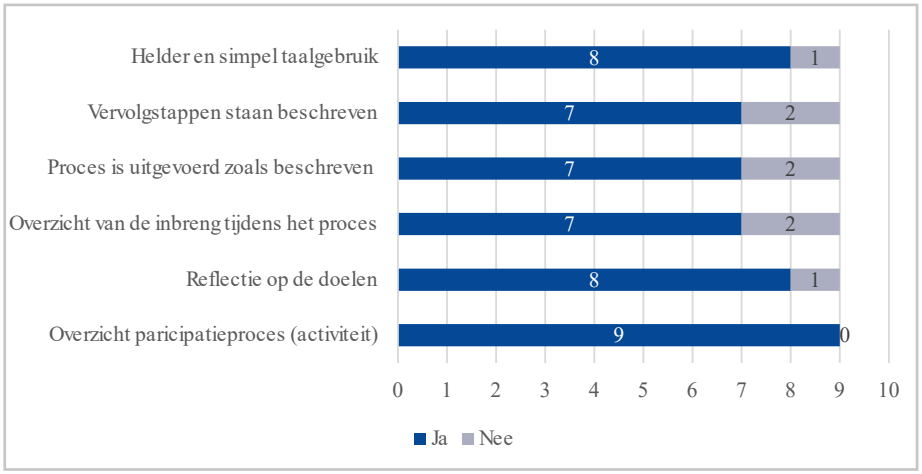
Conclusie
De meeste plannen voldoen aan de eisen die in de verordening worden gesteld. Hoewel op onderdelen de kwaliteit kan worden verbeterd, spreekt uit de meeste plannen een inspanning om goed na te denken over het meest passende proces bij de opdracht. De regels van de Participatieverordening zijn bedoeld om de uitvoeringspraktijk te ondersteunen. Niet méér maar betere participatie. Eén van de veronderstellingen van de Participatieverordening is dat een goede voorbereiding leidt tot zorgvuldige uitvoering van participatie en ervaren procedurele rechtvaardigheid bij deelnemers aan deze trajecten. Deze steekproef zegt iets over de voorbereiding van participatietrajecten, maar hiermee kan de uitvoering niet worden beoordeeld. In het etnografisch onderzoek onderzoeken UvA en de HvA ook het komend jaar nog hoe de uitvoering van de participatie verloopt en het is op deze termijn dat meer definitieve conclusies kunnen worden getrokken.

1.4 Resultaten van de steekproef: de participatieverslagen

Naast de verplichting van het publiceren van de plannen, is ook het publiceren van eindverslagen een verplichting. Dit komt nu op gang, de eerste verslagen zijn gepubliceerd. Voor deelnemers is het van belang om te weten wat er met hun inbreng is gedaan en op welke wijze de inbreng is gewogen. In het verslag moet worden opgenomen:

- een weergave op hoofdlijnen van de inbreng,
- een reflectie of de doelen van het participatieplan zijn bereikt en wat hier wel en niet aan heeft bijgedragen
- en een overzicht van de afspraken die op basis van het participatieproces zijn gemaakt als de mate van invloed meebepalen of samenwerken is.

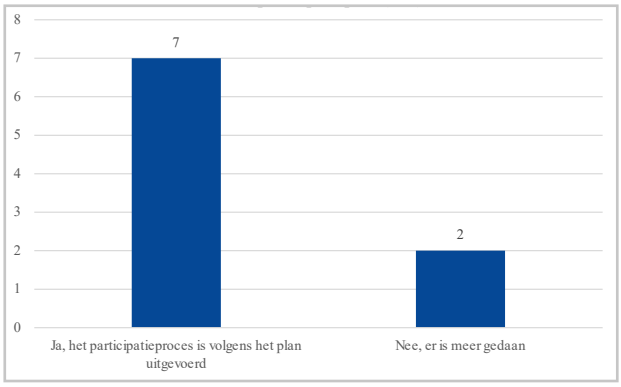
Figuur 6 Onderdelen genoemd in het participatieverslag

Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

1.4.1 Het participatieproces is uitgevoerd zoals beschreven in het participatieplan

Figuur 7 Het participatieproces is uitgevoerd zoals beschreven in het participatieplan

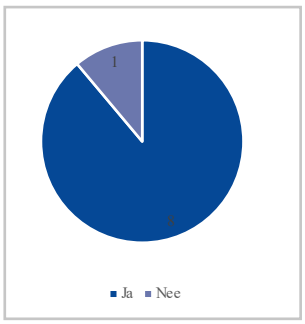

Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

In 7 van de 9 participatieverslagen zien de onderzoekers dat het participatieproces volgens plan is uitgevoerd. In twee ervan is er meer gedaan dan in het participatieplan staat.
In het scoringsformulier bestond ook de mogelijkheid om aan te geven dat minder is gedaan dan is beschreven in het participatieplan. Hoewel het belangrijk is dat vooraf duidelijk wordt gemaakt op welke wijze de participatie wordt vormgegeven is participatie tegelijkertijd een iteratief proces waar gedurende de tijd zaken moeten of kunnen worden bijgesteld. Als dit leidt tot wijzigingen met betrekking tot het doel of de mate van invloed dan komt dit ook weer terug bij het bestuur.

1.4.2 Zijn de doelen zoals beschreven in het participatieplan bereikt?

Figuur 8 Zijn de doelen zoals beschreven in het participatieplan bereikt?

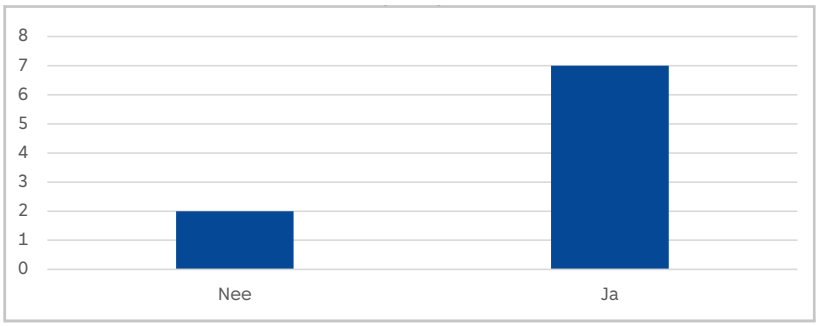
Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

In bijna alle verslagen wordt teruggegrepen op de voornemens, zoals in het participatieplan beschreven. Zo wordt in een verslag bijvoorbeeld aangegeven dat het, ondanks de voorgenomen inspanningen zoals beschreven in het participatieplan, (nog) niet is gelukt met bepaalde groepen te spreken. Het projectteam geeft aan in een volgende fase van het project andere middelen in te willen zetten om deze Amsterdammers alsnog te bereiken.

1.4.3 Een reactie op de inbreng van participatiedeelnemers met een motivatie welke punten wel en niet zijn overgenomen

In bijna alle beoordeelde verslagen wordt expliciet ingegaan op de opbrengst van de participatie. Opstellers willen recht doen aan de geleverde inbreng door een zorgvuldige beschrijving daarvan. In één plan wordt bij alle inbreng ook een overzichtelijk antwoord in de vorm van te nemen acties beschreven. Ook worden in sommige plannen leerpunten beschreven, bijvoorbeeld het inzetten van een tolk/vertaler of de positieve werking van visualisaties ter ondersteuning van een gesprek. In een ander plan worden heel expliciet de zorgen van de omgeving benoemd en ook daarop reactie gegeven.

Figuur 9 Aantal participatieverslagen met een reactie op de inbreng van participatiedeelnemers en een motivatie welke punten wel en niet zijn overgenomen

Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

1.4.4 Conclusie

Het is te vroeg om conclusies te trekken vanuit het beperkt aantal gescoorde verslagen. Een eerste beeld is wel dat de verslagen zowel naar bewoners als ook naar het bestuur een goed beeld geven van hoe de participatie is gelopen en wat de opbrengst was.
Er wordt bekeken op welke manier de inbreng van bewoners bij het eindverslag kan worden ingebracht als het gaat om het proces. Dit ontbreekt nu en zou een waardevolle aanvulling kunnen zijn bij grotere onderwerpen.

1.5 De ervaringen van Amsterdammers bij participatie: onderzoek UvA en HvA

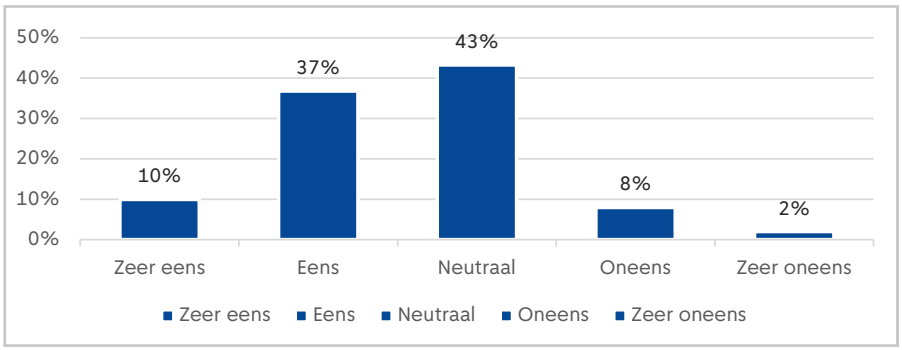
Van februari tot juli 2025 zijn door onderzoekers van de UvA en HvA 209 vragenlijsten afgenomen onder deelnemers van tien verschillende bijeenkomsten, verspreid over de stad en over verschillende onderwerpen en in verschillende vormen. Met als doel om de beleving van deelnemers aan de bijeenkomsten in beeld te brengen, en de achtergrond van de deelnemers. Hieronder volgen de meest opvallende uitkomsten. Het gehele rapport is als bijlage van deze evaluatie te raadplegen.

1.5.1 Beschrijving subjectieve beleving deelnemers

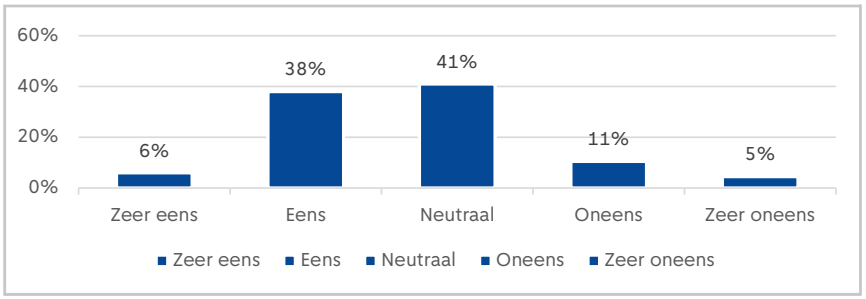
Op de verschillende bijeenkomsten blijkt bijna de helft van de deelnemers, en soms net iets meer dan de helft zich goed gehoord te voelen, van mening te zijn dat het gesprek over de goede onderwerpen gaat, tevreden te zijn met hun invloed op het proces (met de kanttekening dat deze door de meeste deelnemers niet goed was ingeschat). Een overgrote meerderheid van de deelnemers geeft aan dat er op de bijeenkomst genoeg ruimte is hun zegje te kunnen doen. Tot slot geeft 44% aan dat zij erop vertrouwen dat de gemeente hun inbreng serieus neemt.

Voor de interpretatie van deze cijfers is het van belang dat 40% van de vragenlijsten afkomstig zijn van deelnemers aan één van de tien participatietrajecten. Dit traject had verhoudingsgewijs een hoog deelnemersaantal en bij dit traject waren de deelnemers verhoudingsgewijs positiever in de beantwoording van de vragen.

Figuur 10 Stelling uit het ervaringsonderzoek: 'Het participatieproces voldoet aan mijn verwachtingen'

Figuur 11 Stelling uit het ervaringsonderzoek: 'Ik heb vertrouwen dat de gemeente mij inbreng serieus meeneemt in de uiteindelijke plannen/beleid'

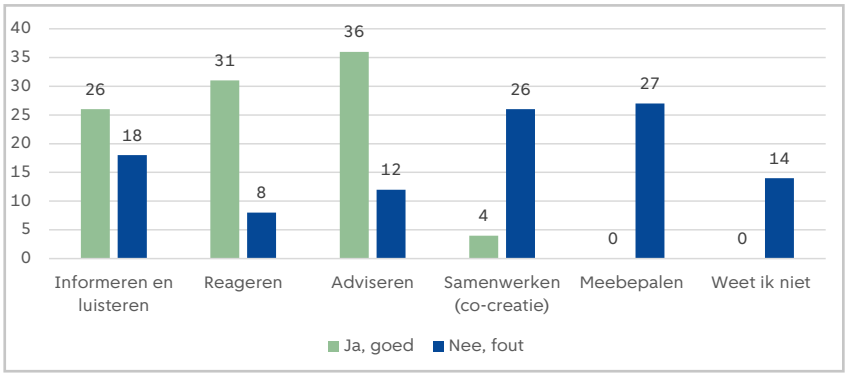

Voor meer data over de ervaring van deelnemers zie bijlage 'Tussentijdse bevindingen ervaringsonderzoek Participatieverordening'.

1.5.2 Hoe verschilt de ervaren van de daadwerkelijke mate van invloed?

Voor iedere ingevulde enquête hebben de onderzoekers gekeken of het door deelnemers ingevulde antwoord over het participatieniveau ook klopte met het participatieplan van dat project. Hieruit bleek dat 52% van de mensen het antwoord niet correct had ingevuld. Er blijkt dus een discrepantie te zijn tussen dat wat deelnemers denken dat hun invloed is en wat deze in werkelijkheid is. Een vierde van de deelnemers dacht dat men kon meebepalen en samenwerken, terwijl er in werkelijkheid minder invloed was. De vraag of dit later in het proces tot teleurstelling zal leiden kan in een latere fase van het onderzoek worden bekeken. Ook moet worden aangetekend dat de beelden die deelnemers bij bepaalde begrippen hebben kunnen verschillen met die van andere deelnemers of die van de gemeente.

Figuur 12 Aantal overeenkomsten tussen de ervaren en daadwerkelijke mate van invloed

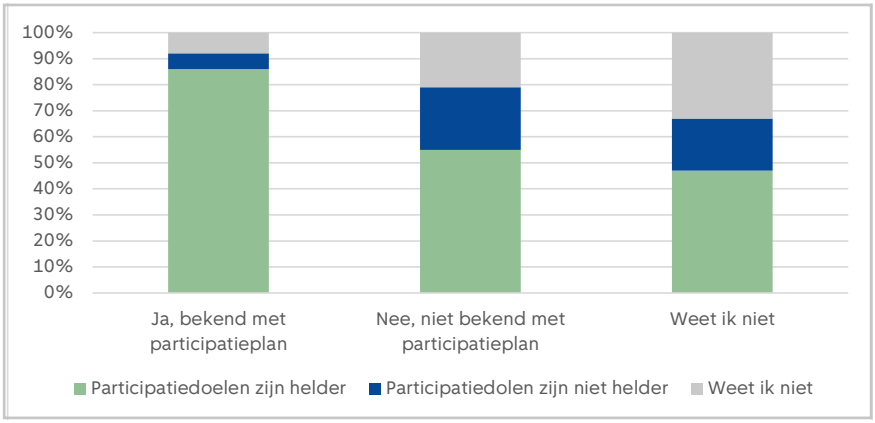

In deze grafiek is in het groen het aantal deelnemers aangegeven dat het betreffende niveau juist heeft ingevuld.

1.5.3 In hoeverre zijn deelnemers bekend met het participatieplan en het doel van particpatie?

Bekendheid met het participatieplan blijkt een belangrijke factor te zijn voor deelnemers om te begrijpen met welk doel het proces wordt georganiseerd. Deelnemers die het participatieplan hebben gelezen, geven in ruime meerderheid (86%) aan dat ze bekend zijn met de doelen. Deze cijfers duiden erop dat plannen opstellen en publiceren wel degelijk deelnemers helpt om een beeld te krijgen van de participatieaanpak.

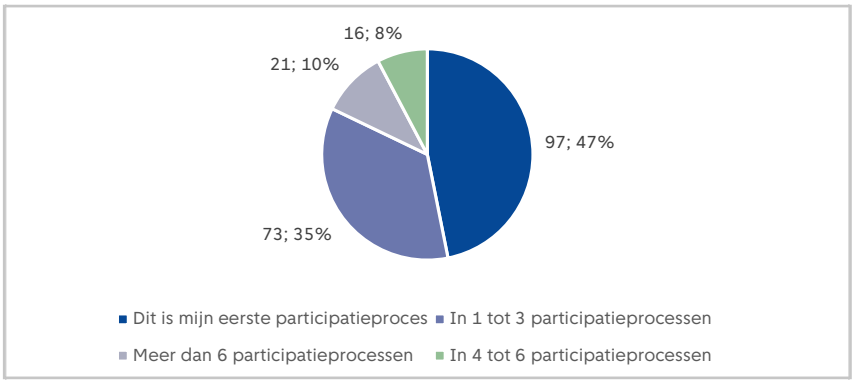
Figuur 13 Bekendheid participatieplan en helderheid participatiedoelen

1.5.4 Deelname aan participatie

Op de bijeenkomsten waarbij de vragenlijsten zijn afgenomen blijkt bijna de helft van de aanwezigen voor het eerst deel te nemen aan een participatieproces. Een veel kleinere groep, 8%, geeft aan veelvuldig deel te nemen. De vaker genoemde ‘usual suspects’ blijken uit dit onderzoek een minder groot aandeel te hebben in participatietrajecten dan wel wordt aangenomen.

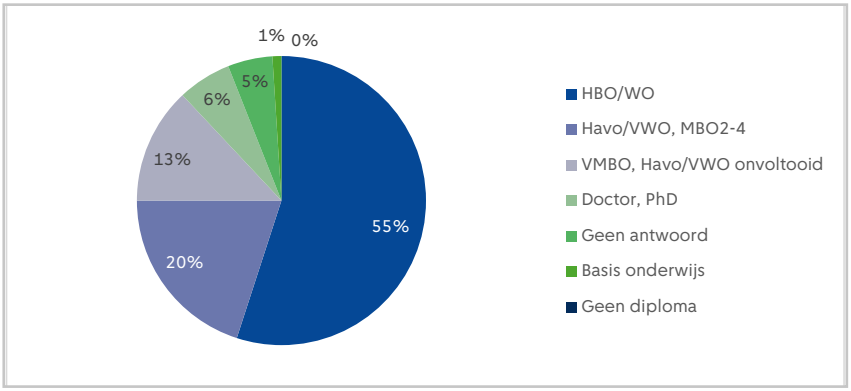
Figuur 14 Aan hoeveel participatieprocessen heeft u deelgenomen in de afgelopen 3 jaar?

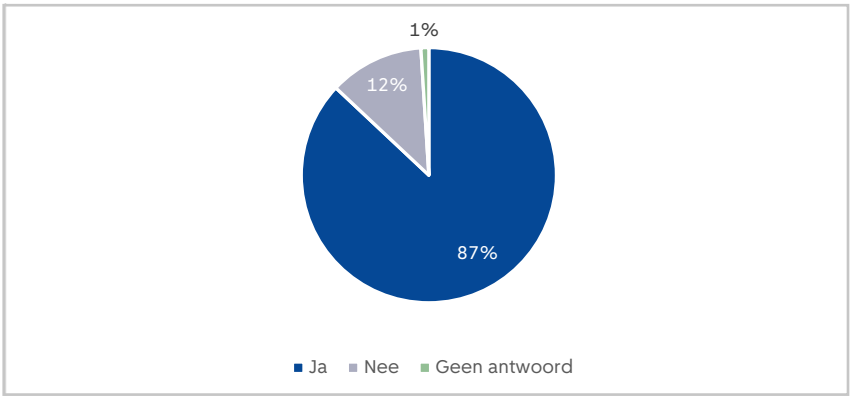
1.5.5 Achtergrond deelnemers:

Zoals te lezen in de figuur 15 is een ruime meerderheid van de deelnemers HBO/WO opgeleid en in Nederland geboren. Dit is een gegeven dat ook in eerder onderzoek (OenS, 2024) is geconstateerd. Het blijft een belangrijk aandachtspunt voor de manier waarop participatie wordt georganiseerd.

Figuur 15 Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

Figuur 16 Bent u geboren in Nederland?

1.5.6 Meest opvallende conclusies op basis van de afgenomen vragenlijsten

- De deelnemers zijn relatief positief of neutraal
- Er bestaat een verschil tussen de werkelijke mate van invloed en de door deelnemers ingeschatte mate van invloed
- Veel deelnemers doen voor het eerst mee
- Ouderen, HBO-WO opgeleiden en in Nederland geboren deelnemers zijn oververtegenwoordigd

1.6 De uitvoering van participatie: etnografisch onderzoek UvA en HvA

Naast de bevindingen naar de beleving van deelnemers aan de verschillende participatieprocessen volgen de onderzoekers gedurende langere tijd ook zes casussen. Zij zijn aanwezig bij ambtelijke overleggen en nemen interviews af bij ambtenaren, bestuurders en stakeholders en observeren bij bewonersbijeenkomsten. Op basis daarvan komen de onderzoekers tot de volgende eerste conclusies en inzichten die hieronder integraal worden verwoord:

Conclusies en inzichten over de voorbereidende fase:
De onderzoekers geven aan dat uitvoerende ambtenaren het beschikbaar instrumentarium tijdens het opstellen van het participatieplan waarderen, maar dat het lastig is om altijd vanuit één logica (het participatieplan) te werken. Zorgvuldigheid en tijd zijn cruciaal. Het participatieplan helpt om zorgvuldig na te denken over doelen en participatieniveau, middelen en belangen en het betrekken van diverse groepen. Echter, zo stellen de onderzoekers, kent de interne organisatie van participatie een grote variëteit die sterk samenhangt met de complexiteit van de opgave. Deze opgave is in de meeste gevallen zo complex en samenhangend met andere opgaven, dat betrokken ambtenaren in de beginfase vooral bezig zijn om hier helderheid in te scheppen. De onderzoekers geven aan dat het niet wenselijk is om dan participatie snel van start te laten gaan, omdat dit onzorgvuldigheid in de hand kan werken en kan leiden tot teleurstellingen. De onderzoekers geven verder aan dat het belangrijk is om juist in de complexiteit kaders te scheppen en prioriteiten te stellen en dat hier nog meer een rol ligt voor management en bestuur om de uitvoerende ambtenaren hierin te ondersteunen.

In complexe processen zijn doelen aan verandering onderhevig en zijn er vaak meerdere participatieniveaus van toepassing op verschillende elementen van de opgaven. De onderzoekers zien in de vijf casussen dat het helder communiceren over meerdere doelen en participatieniveaus vaak een uitdaging is. Hiermee wordt nu geëxperimenteerd en dit wordt nadrukkelijk gevolgd in het vervolgonderzoek.

In de verordening staat nadrukkelijk benoemd dat participatie bijdraagt aan betere besluitvorming. De onderzoekers zien dat voor ambtenaren in de casussen de toegevoegde waarde van participatie niet altijd wordt ervaren. De onderzoekers constateren dat betrokken ambtenaren overwegend handelen vanuit projectlogica: beheersing van kosten en inspanningen en uiteindelijk het opleveren van een fysiek ‘resultaat’. Participatie kan daarbij soms behulpzaam zijn, maar wordt dan vooral ingezet als projectbeheersing.

De onderzoekers geven aan dat de speelruimte voor participatie soms kleiner gehouden wordt dan nodig. De onderzoekers hebben drie redenen geconstateerd: vooropgestelde bestuurlijke ambities, zwaarwegend belang van technische expertise en het recht willen doen aan de eerdere participatie. De onderzoekers zijn van mening dat deze redenen allemaal even legitiem zijn, maar dat de gemeente hier nog beter op kan reflecteren. Wanneer worden ze als argumenten ingezet om participatieruimte onnodig te verkleinen?

Conclusies en inzichten over de uitvoerende fase:
De onderzoekers geven aan dat ook tijdens de vaak dynamische uitvoeringsfase van participatietrajecten participanten continu kaders zullen bevragen. Deze zijn soms minder hard dan ze lijken. Ook zijn ze soms tegenstrijdig met elkaar. Sommige kaders zijn ook grenzen aan projectgebieden die voor participanten niet logisch zijn. De onderzoekers benadrukken dat de politieke discussie over kaders een integraal onderdeel is van ieder participatieproces.
De cijfers over de achtergrond van deelnemers aan participatieprocessen in Amsterdam laten zien dat er, zoals verwacht, een oververtegenwoordiging is van hoogopgeleide en oudere inwoners. Vooral jongeren nemen weinig deel in burgerparticipatieprocessen, terwijl die wel een grote groep Amsterdammers vormen. De onderzoekers geven aan dat een grotere opkomst niet altijd garant staat voor een beter proces. Volgens de onderzoekers laten de cijfers zien dat de gemeente het beste kan werken aan bredere en diverse vertegenwoordiging van mensen, in plaats van grotere opkomst, om zo de kwaliteit en niet de kwantiteit van participatie te vergroten.

De onderzoekers benadrukken dat ook in de uitvoering het referentiekader van ambtenaren de politiek-bestuurlijke context is waarin zij opereren: in taalgebruik, processtappen en in de zorg dat participatieprocessen kunnen leiden tot veel meer werk en verwachtingen naar participanten die ze niet kunnen waarmaken.

1.7 Betrekken van ondervertegenwoordigde groepen bij participatie

In de verordening wordt gesteld dat de gemeente zich verplicht inspanningen te leveren om groepen bij participatietrajecten te betrekken die tot dusver moeilijk konden worden bereikt. Zodat alle verschillende perspectieven en ideeën uit de samenleving worden gehoord en besluiten daarmee beter worden. Iedereen in Amsterdam doet ertoe en moet zich gekend voelen. Dit vraagstuk speelt veel breder dan alleen op het terrein van participatie, maar ook bij participatie hebben we ermee te maken. Als gemeente hebben we hierin nog te leren: van het toepassen van andere werkvormen tot aan een intensievere samenwerking met informele organisaties in de buurten.

De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van de Participatieverordening expliciet gevraagd inclusiviteit bij participatie op te nemen in de monitor. Op twee plekken wordt dit gedaan, bij het scoren van de participatieplannen en -verslagen (steekproef) en in het onderzoek van de UvA-HvA.
Zowel vanuit de eerste data van de afgenomen vragenlijsten van de UvA-HvA als bij het scoren van de plannen en verslagen blijkt dat het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen nog een onderwerp is waar meer aandacht voor nodig is. In de Participatieverordening is opgenomen dat extra inspanningen moeten worden verricht om die groepen te betrekken die we niet vanzelf horen. Onderzoek en Statistiek geeft in haar

rapport: ‘Ondervertegenwoordigd Amsterdam’ een heldere afbakening van wie deze ondervertegenwoordigde groepen zijn:

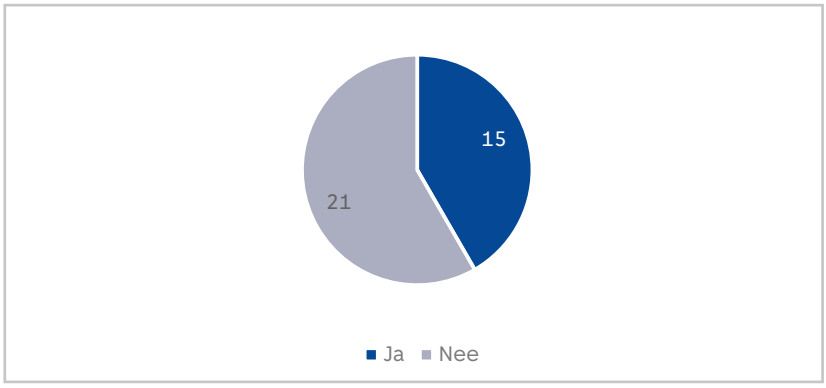
Structurele ongelijkheid in politieke participatie o.b.v. opleiding, inkomen, gezondheid, eenzaamheid, leeftijd en migratieachtergrond
Amsterdammers die niet of op buitenstaanderpartijen stemmen, hebben vaker dan gemiddeld:

- Een basis of mbo-opleiding
- Een laag welvaartsniveau
- Een leeftijd onder de 30 jaar
- Een migratie-achtergrond
- Een slechte gezondheid
- Ervaren eenzaamheid

1.7.1 Wat zien we in de steekproef?

In de verordening staat dat de gemeente zich verplicht inspanningen te leveren om groepen bij participatietrajecten te betrekken die ze tot dusver moeilijk kon bereiken. In de participatieplannen moeten deze inspanning worden beschreven.

Figuur 17 Inspanning op ondervertegenwoordigde groepen

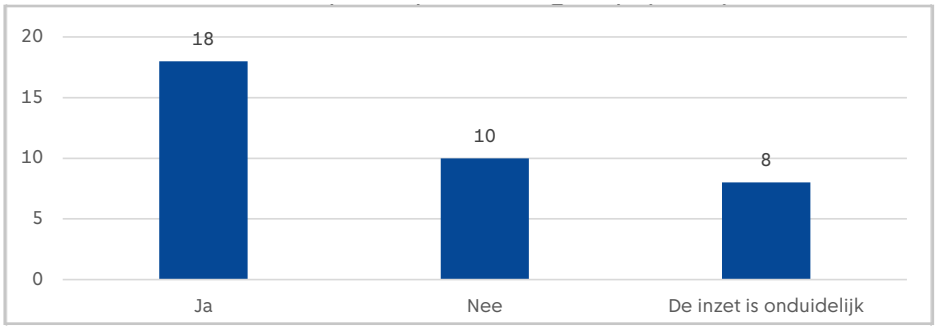
Een steekproef van 36 participatieplannen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

De inzet om een ondervertegenwoordigde groep Amsterdammers te bereiken blijkt in meer dan de helft van de gevallen als niet passend te worden beoordeeld. In veel plannen wordt wel de intentie beschreven om ondervertegenwoordigde groepen te bereiken maar onvoldoende duidelijk is de wijze waarop dat zich vertaalt in werkvormen of in andere concrete manieren.

Vanuit de eerste data van het onderzoek van de UvA en HvA blijkt dat de bijeenkomsten worden bezocht door overwegend HBO- en WO-opgeleiden. Basis- of mbo-opgeleiden, Amsterdammers met een migratieachtergrond en jongeren blijken hun weg naar de bijeenkomsten moeilijker te vinden.

Hoeveel inzet wordt gepleegd om ondervertegenwoordigde Amsterdammers te bereiken hangt samen met de impact die het beleidsvoornemen of het project heeft op de verschillende Amsterdammers. De beoordeling van de experts richtte zich op de samenhang tussen de verschillende activiteiten die worden ingezet en de impact die het project heeft.

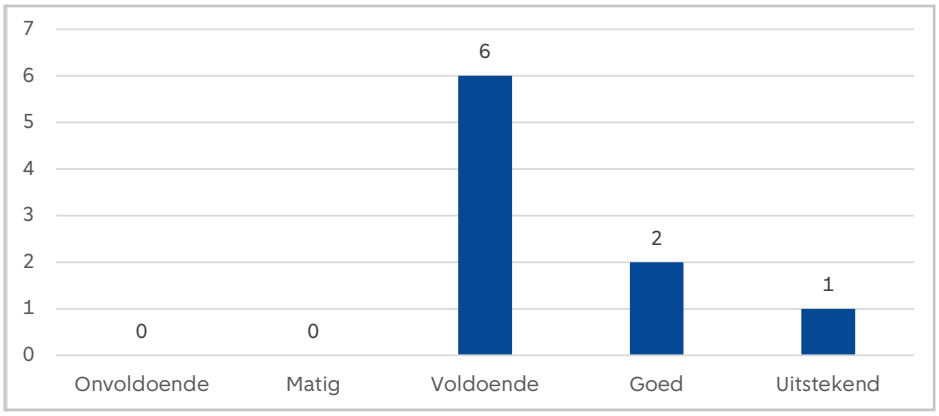
Figuur 18 De inzet om een ondervertegenwoordigde groep Amsterdammers te bereiken staat in verhouding tot de impact van het project

Toelichting: Een steekproef van 36 participatieplannen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

In relatie tot de impact die het project heeft op de verschillende groepen Amsterdammers hebben de experts beoordeeld dat de inzet in de helft van de gevallen in verhouding staat tot de impact. Niet bij elk onderwerp of voor elk project is het even relevant om specifieke inspanningen te leveren. Bijvoorbeeld omdat een project wordt uitgevoerd in een omgeving waarvan bekend is dat mensen de weg al goed weten te vinden naar de gemeente en/of in de omgeving weinig mensen van ondervertegenwoordigde groepen wonen. Of het betreft een onderwerp met weinig impact en beleidsruimte, zoals bijvoorbeeld de verkeerskundige aanpassing van een kruispunt.

Figuur 19 De inspanningen hebben geresulteerd in het bereiken van een ondervertegenwoordigde groep Amsterdammers

Toelichting: Een steekproef van 9 participatieverslagen is gescoord op verschillende criteria door experts van het Stedelijk Team Participatie en actieve bewoners. De grafiek geeft deze scores weer. De steekproef behelst de plannen die in de periode 15 september 2024 t/m 31 juli 2025 zijn gepubliceerd op de website OpenAmsterdam. Let op: dit is een normatieve beoordeling.

1.7.2 Interviews met ambtenaren en vertegenwoordigers van ondervertegenwoordigde groepen

Het Stedelijk Team Participatie heeft, samen met vier representanten van ondervertegenwoordigde groepen,onderzocht op welke wijze de organisatie aandacht voor dit onderwerp heeft en op welke wijze dit kan worden verbeterd. Deze inzichten, verkregen uit interviews met 25 collega's en 25 Amsterdammers, bieden aanknopingspunten voor het verbeteren van het instrumentarium, handelingsperspectieven en de context waarbinnen participatieprocessen worden georganiseerd. De inzichten over inclusievere participatie leveren ook inzichten op die gelden voor participatie in het algemeen. Een zorgvuldig participatieproces ís een inclusief proces. Dit houdt immers in dat zoveel mogelijk perspectieven worden betrokken en dat het proces zo wordt georganiseerd dat eenieder zich uitgenodigd voelt.

Bij de interviews met ambtenaren en bewoners kwam een aantal punten naar voren. Zo geven ambtenaren aan behoefte te hebben aan meer kennis om ondervertegenwoordigde groepen beter te bereiken en ook meer tijd nodig te hebben voor de uitvoering van participatieprocessen als zij op de doelgroep toegesneden middelen willen inzetten. Ook wordt benoemd dat daarbij bestuurlijk commitment belangrijk is. Daarnaast gaven ambtenaren aan tegelijkertijd ook terughoudend te zijn met het inzetten van specifieke middelen, dit om niemand uit te sluiten. Onbedoeld kan dit echter juist tot uitsluiting leiden; bekende manieren en middelen sluiten immers bij een grote groep Amsterdammers niet aan. Verder komt naar voren dat het inleven in elkaars perspectieven (ambtenaren en bewoners) en meer transparantie, ook over dilemma's, het wederzijdse begrip kan vergroten. Voor dat wederzijds begrip is werken aan relaties van belang. Ambtenaren gaven echter aan dat er, juist vanwege de korte duur van projecten en vanuit hun rol als ambtenaar, beperkingen zijn in het opbouwen

en onderhouden van relaties. Tussenpersonen zijn, als onderdeel van de gemeenschap vaak wel in staat om met andere bewoners langdurige relaties aan te gaan. Een inzicht is dat met deze tussenpersonen nog meer kan worden samengewerkt, zeker waar het gaat om kortdurende aanwezigheid in een gebied. Buurtplatformen kunnen daarbij ook een waardevolle rol spelen. Tot slot noemen ambtenaren dat zij soms spanning ervaren tussen de inhoudelijke en democratische ambities binnen de organisatie, deze lijken soms lastig te combineren. Denk aan strakke planningen versus zorgvuldige participatie met aandacht voor het opbouwen van relaties.

Jongeren
Jongeren voelen zich vaker dan volwassenen niet vertegenwoordigd door de politiek. Als het gaat om de opkomst bij de verkiezingen dan is het de groep jongeren met maximaal mbo4, havo, of vwo die het minst vaak aangeeft te stemmen. HBO en WO opgeleide jongeren stemmen ook minder dan volwassenen maar die groep participeert wel op allerlei andere manieren (bijvoorbeeld het tekenen van petities, deelname aan demonstratie etc.) Jongeren met een VMBO- en MBO-opleiding en jongeren met een migratieachtergrond ervaren dat de overheid hun leefwereld niet begrijpt[1]. Specifiek voor jongeren geldt dat de wederkerigheid, die altijd belangrijk is in participatieprocessen, voor jongeren nog belangrijker is. Ook is de invloed van hun 'peers' belangrijk bij het vormen van een mening. Een ander belangrijk inzicht is dat de gemeente nog betere kanalen (social media) kan gebruiken om met jongeren te communiceren.

Kinderen
In het Kinderrechtenverdrag is in artikel 12 het recht op participatie vastgelegd. Dit houdt in dat kinderen het recht hebben om hun mening te geven over alle zaken die hen aangaan, waarbij aan hun mening passend gewicht wordt toegekend op basis van hun leeftijd. Dit betekent dat kinderen niet alleen in hun eigen leven gehoord moeten worden (bijvoorbeeld thuis of op school), maar ook als groep kunnen participeren bij beslissingen op collectief niveau, zoals het vormgeven van jeugdbeleid. De organisatie ontwikkelt ook hiervoor een instrument met als doel bewustwording en werkvormen om kinderparticipatie (vaker) in te zetten bij beleid en projecten.

1.7.3 Conclusie
De interviews hebben geleid tot een pakket aan praktische handvatten. Deze worden de komende tijd actief gedeeld in de organisatie. De inzichten vanuit deze interviews strekken verder dan alleen het terrein van participatie. Voor participatie geldt dat al een belangrijke stap is gezet met de Participatieverordening. Er bestaan nu duidelijke proces- en kwaliteitseisen over de wijze waarop participatie moet worden vormgegeven, en in de verordening is expliciet benoemd dat extra inspanningen moeten worden verricht om die groepen te betrekken die we niet vanzelf horen. In de praktijk vraagt dit nog meer bewustzijn, kennis, sturing en goede randvoorwaarden.

1 Uit: Ondervertegenwoordigd Amsterdam, Onderzoek en Statistiek, november 2024

1.8 Participatieparagrafen

1.8.1 Wat staat er in de verordening?

In de verordening heeft het bestuur een nadrukkelijke rol gekregen bij het vaststellen van participatieplannen en eindverslagen. Het bevoegd bestuursorgaan dat het plan of eindverslag vaststelt is het college, de gemeenteraad of het dagelijks bestuur. Wethouders zijn middels een mandateringsbesluit gemachtigd participatieplannen vast te stellen. De participatieparagraaf is de bestuurlijke samenvatting van het participatieplan. Het participatieplan is vooral gericht op bewoners. De paragraaf stelt het bestuur in staat om te kunnen sturen hoe de participatie vorm krijgt en daarover op transparante wijze verantwoording af te leggen, óók als wordt afgezien van participatie.

Naast bestuurlijke sturing wordt de betrokkenheid van het bestuur ook als volgt beschreven in de verordening: 'de verantwoordelijk bestuurder heeft een belangrijke rol in het waarborgen van de kwaliteit van een participatietraject, onder andere door de spanningen die spelen op tafel te krijgen en te voorkomen dat een ambtenaar politieke afwegingen moet verwoorden wanneer spanning ontstaat tussen de omgeving en de politieke wens.'

Uit de ambtelijke instructie bij de Participatieverordening:
In de participatieparagraaf moet in elk geval de volgende onderdelen worden beschreven: waarom participatie (doel); welke mate van invloed deelnemers hebben/hadden (niveau); geboden beleidsruimte voor participatie; welke doelgroep wordt beoogd/hebben deelgenomen. Optioneel kan worden ingegaan op wie de participatie zich richt, de werkvorm en planning van de participatie en hoe de opbrengst wordt verwerkt en afgewogen.

Eventueel kan in de paragraaf worden verwezen naar het participatieplan, het participatieverslag en/of de adviesraden die zijn of worden geconsulteerd. Ook als een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsgrond, en er dus wordt afgezien van participatie, dan moet dat altijd worden toegelicht in de participatieparagraaf van de college- raads- 0f DB voordracht.

1.8.2 De kwaliteit van de ingevulde participatieparagrafen

In 2022 constateerde de Rekenkamer dat de participatieparagraaf zowel kwantitatief als kwalitatief onvoldoende werd ingevuld. Op basis van de aanbevelingen van de Rekenkamer is de paragraaf en de bijbehorende invulinstructie aangepast. Zo moet bij elke voordracht worden aangegeven of participatie wel of niet aan de orde is. Vervolgens is het de bedoeling dat de paragraaf zo wordt ingevuld dat het bestuur hierop kan sturen. Ten behoeve van de evaluatie van de Participatieverordening zullen ook DB voordrachten worden beoordeeld.

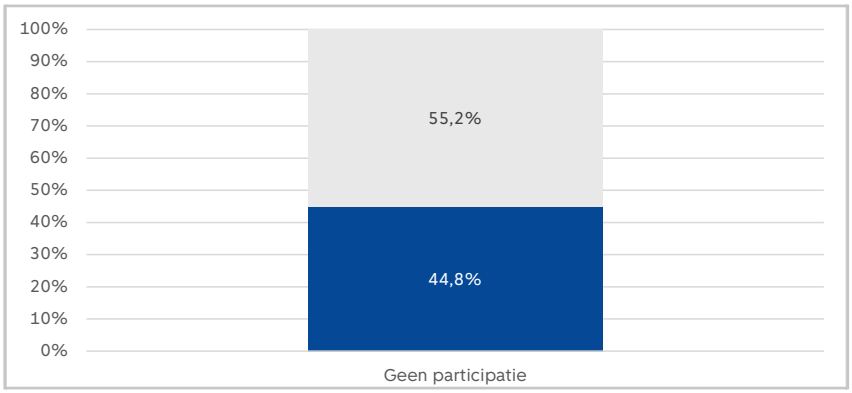
Aan de hand van de toetsing van de kwaliteit van de paragrafen kunnen geen eenduidige conclusies worden verbonden over de kwaliteit van de uitvoering van de participatie.

1.9 Participatie in de collegevoordrachten

Door deze monitor vaker uit te voeren, kan er uiteindelijk per jaar worden gekeken of er een verandering zichtbaar is, of dat de verhoudingen ongeveer hetzelfde blijven. Daarbij is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat meer participatie geen doel van de verordening is. Het is vooral van belang dat de keuze voor het wel of niet organiseren van participatie goed onderbouwd is en transparant wordt toegelicht.

1.9.1 Zijn de paragrafen voldoende ingevuld bij geen participatie?

Figuur 20 Percentage ingevulde toelichting participatieparagrafen 'geen participatie' in collegevoordrachten

Bovenstaande grafiek geeft alle participatieparagrafen uit collegevoordrachten weer waarbij aangegeven is dat geen participatie plaatsvindt, in de periode 1 januari t/m 30 september 2025. Het gaat hierbij om niet-vertrouwelijke, 'afgesloten' voordrachten, zoals aangeleverd in een uitdraai uit Andreas. Niet ingevulde participatieparagrafen zijn leeg gelaten, of paragrafen waar alleen n.v.t. is ingevuld.
Let op: de data van de grafiek zijn niet op 'dossierniveau'. Dit betekent dat wanneer een onderwerp meermaals langs het college gaat, deze voordrachten allemaal als losse onderwerpen/voordrachten worden meegeteld. Kortom: de grafiek kan dubbeltellingen bevatten en daardoor een vertekend beeld geven. (Bron: Andreas)

Figuur 20 laat zien dat bij 55,2% van de collegevoordrachten waarbij is aangegeven dat er geen participatie plaatsvindt de toelichting niet is ingevuld. Deze percentages zijn gebaseerd op alle paragrafen in de data-uitdraai uit Andreas waarin het toelichtingsveld leeg is gelaten of alleen 'niet van toepassing' of vergelijkbare termen zijn ingevuld. Dit betekent dus dat bij meer van de helft van de participatieparagrafen waarbij aangegeven wordt dat er geen participatie plaatsvindt, de toelichting niet wordt ingevuld.

Experts van het Stedelijk Team Participatie hebben een steekproef uitgevoerd onder de participatieparagrafen waarbij 'niet van toepassing' is ingevuld in de toelichting. Er zijn vijfendertig collegevoordrachten over de periode januari – september 2025 ingezien waarbij dit het geval was.

Het invullen van ‘niet van toepassing’ of in een enkele zin noemen dat participatie niet aan de orde is, is geen passende motivatie om de participatieparagraaf niet in te vullen. Dit komt nog wel regelmatig voor. Uit de steekproef onder de collegevoordrachten blijkt dat participatie in bijna alle onderzochte voordrachten inderdaad niet aan de orde is omdat het onderwerp onder één van de uitzonderingsgronden valt. De uitzonderingsgrond wordt echter niet beschreven. Ook geeft de steekproef aanleiding zijn opnieuw te kijken naar de uitzonderingsgronden. De reden geen participatie te organiseren is vaker legitiem maar past niet binnen één van de huidige uitzonderingsgronden. Deze zouden mogelijk aangevuld kunnen worden, bijvoorbeeld voor subsidieverlening of bij gemeenschappelijke regelingen.

1.9.2 Zijn de participatieparagrafen voldoende ingevuld bij wel participatie?
Om te beoordelen op welke wijze de paragrafen worden ingevuld zijn de paragrafen door experts van het Stedelijk Team Participatie beoordeeld. Steekproefsgewijs zijn in de periode van 1 januari 2025 – 30 september 2025 vijfendertig collegevoordrachten met een ingevulde participatieparagraaf, waarbij aangegeven is dat er participatie plaatsvindt, ingezien en beoordeeld.

De paragrafen zijn beoordeeld vanuit de vraag of deze voldoende handvatten bieden voor het bestuur om zich een beeld te vormen van de wijze waarop het participatieproces wordt vormgeven, met name als het gaat om de mate van invloed, het beschreven doel en de beleidsruimte. Daar waar de participatie stond beschreven op een andere plek in de voordracht, bijvoorbeeld omdat het participatieplan als beslispunt is opgenomen, is de inhoud beoordeeld als ware het een participatieparagraaf. De score is normatief. Het scoreformulier is opgenomen in de bijlage.

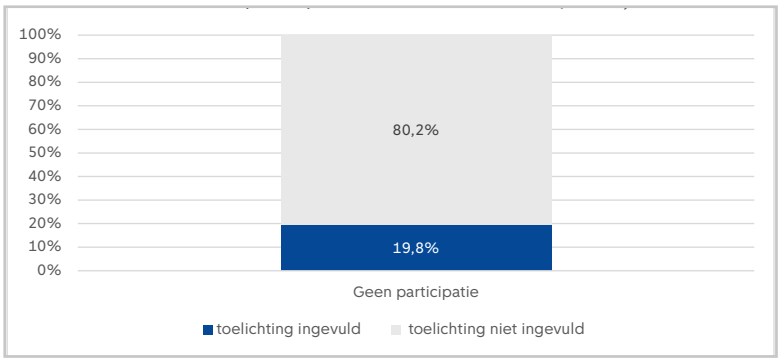
1.9.3 Observaties collegevoordrachten
In een enkel geval is de paragraaf zo ingevuld dat deze zelfstandig kan worden gelezen en het de bestuurder voldoende handvatten biedt om zich een beeld te vormen van het proces. In veel voordrachten wordt aangegeven dát participatie wordt georganiseerd en worden de activiteiten beschreven maar het doel van de participatie of de mate van invloed die Amsterdammers krijgen staat nauwelijks beschreven. Ook wordt nergens een, bijvoorbeeld vanuit de contextverkenning, bestuurlijk dilemma voorgelegd. Gaat het om een besluit aan het eind van een proces dan staat bijvoorbeeld wel beschreven met wie is gesproken, maar is nauwelijks op te maken wat de opbrengsten waren en hoe deze zijn meegewogen in het voorliggende besluit.

Als participatie is georganiseerd conform artikel 6 uit de Participatieverordening, voorheen inspraak, dan wordt de inbreng meer systematisch beschreven en wordt ook concreter gemotiveerd wat wel en niet is meegenomen in het besluit. In het enkele geval dat adviezen van bestaande raden in het sociaal domein waren ontvangen werden ook deze gemotiveerd wel of niet overgenomen.

1.10 De raadsvoordrachten

18 raadsvoordrachten waar participatie aan de orde was zijn nader onderzocht. Wanneer alleen wordt gekeken naar de participatieparagraaf zou de beoordeling vaak onvoldoende zijn. Echter bij bestudering van het hele besluit blijkt informatie vaak in andere onderdelen beschreven te staan. Bijvoorbeeld in de onderbouwing van een te nemen besluit. Van deze raadsvoordrachten had een groot deel betrekking op de laatste fase van het proces. In de voordrachten wordt ingegaan op activiteiten die zijn georganiseerd in het kader van de participatie maar wat daar precies uit is gekomen en hoe dit in het voorliggende besluit is verwerkt komt in de stukken minder naar voren.
Bij de raadsvoordrachten met een niet van toepassing bleek het vooral te gaan over voordrachten ter kennisname en interne aangelegenheden. Hoewel participatie daar legitiem niet aan de orde is werd de participatieparagraaf in de meeste voordrachten niet ingevuld. Dat is een gemiste kans, er kan verwezen worden naar de uitzonderingsgronden in de verordening of er kan gemotiveerd worden onderbouwd waarom participatie om een andere reden niet aan de orde is. Los daarvan is de constatering dat bespreking in de commissie een beter moment is om het gesprek over participatie te voeren. Een aanbeveling is om juist in de commissievoordrachten een participatieparagraaf op te nemen.

Figuur 22 Percentage ingevulde toelichting Participatie “geen participatie” raadsvoordrachten

In de technische sessie over de evaluatie van 27 augustus 2025 gaven raadsleden aan bij de beoordeling en weging van de opbrengst van participatie veel belang te hechten aan goede informatie over het participatieproces. Zij gaven ook aan bij complexe onderwerpen vooraf meer te willen sturen op de participatie. Als goed voorbeeld hoe dat zou kunnen werd de startnotitie Burgerberaad Schone stad genoemd waarbij raadsleden nauw betrokken werden bij het opstellen van de kaders voor het burgerberaad. Het is waardevol de rollen van raadsleden nader uit werken (kaderstellend, controlerend, besluitvormend).

1.11 Dagelijks Bestuur

1.11.1 Wat vinden portefeuillehouders in de stadsdelen?

De portefeuillehouders democratisering geven aan dat de participatieverordening dagelijks bestuurders meer in positie heeft gebracht om aan de voorkant te kunnen sturen op participatie. Paragrafen en plannen worden met regelmaat in staven en DB's besproken. Volgens taak 18 in de Verordening op de Stadsdelen hebben dagelijks besturen een adviserende rol bij participatie in projecten en programma's waar het college in de lead is. De portefeuillehouders geven een aantal aandachtspunten:

- Het lukt steeds beter lukt om in participatieplannen de lokale context van een project goed mee te geven. Er zijn in verschillende stadsdelen adviestafels ingericht die volgens de bestuurders goed werken. Nog niet alle participatieplannen van directies komen langs bij de DB's.
- Aandachtspunt is dat bij herinrichtingen participatie soms te zwaar lijkt opgetuigd, terwijl bij groot onderhoud de participatie soms weer te licht lijkt. Portfeuillehouders openbare ruimte bevestigen dat er soms onduidelijkheid is ten aanzien van participatie in relatie tot het werk, omdat het onderhoud of de vervanging soms flink is opgeplust. Er is een omgevingsscan ontwikkeld die helpt om dit vooraf inzichtelijk te maken.
- Bij initiatieven van derden biedt de omgevingswet niet de mogelijkheid om te kunnen sturen op de kwaliteit en inhoud van participatie, terwijl bestuurders wel daar wel door bewoners op worden aangesproken.

1.11.2 Conclusie

Uit deze eerste verkenning blijkt dat de participatieparagraaf nog onvoldoende wordt benut als instrument voor het bestuur om in positie te komen bij het inrichten van participatie. Bij het Dagelijks Bestuur lijkt dit al veel beter te gaan. Als wordt afgezien van participatie is de paragraaf de enige manier waarop Amsterdammers kennis kunnen nemen van de afweging die hieraan ten grondslag ligt. Het beter invullen van de paragraaf met de belangrijkste kaders voor het participatieproces vooraf en het beter beschrijven van de opbrengst vanuit de participatie achteraf komt, naast de positie die het bestuur daarbij kan nemen, ook de transparantie van genomen besluiten ten goede. De verplichte publicatie van plannen en verslagen draagt daar ook aan al bij, deze worden echter primair geschreven voor de bewoners, de paragraaf zou een bestuurlijke samenvatting moeten zijn van de plannen en verslagen met dilemma's en kansen voor participatie.

Eerder werd door de Rekenkamer (2022) geconstateerd dat de participatiegraaf als sturingsinstrument onvoldoende zou werken omdat het in de praktijk vooral als verantwoordingsinstrument voor participatie achteraf werd ingezet. We zien nu wel dat door de verordening aan de start van een project meer participatieplannen worden meegestuurd naar het college waarmee bestuurders ook aan het begin van een project op participatie kunnen sturen.

1.11.3 Aanbevelingen

- Het gesprek over participatie vindt in de DB's al goed plaats. Naar verwachting worden de bestuurlijke gesprekken over participatie ook op het niveau van wethouders explicieter gevoerd. Dit zou zijn weerslag moeten hebben in de bestuurlijke voordrachten van de staven en DB voordrachten. In aanloop naar de evaluatie in Q2 2027 onderzoeken we dan ook de DB- en wethoudersparagrafen.
- In focusgesprekken met bestuurders en organisatie verdiepen we verder op wat nodig is om de bestuurlijke rol bij participatie zoals de in de verordening beschreven staat, in te kunnen vullen.
- Verder verkennen we met de organisatie wat aan vakmanschap en bewustwording nodig is om de paragrafen kwalitatief te verbeteren.

1.12 Conclusie bewonersparticipatie en de Participatieverordening

Het is nu nog te vroeg conclusies te trekken over aanpassingen of wijzigingen in de Participatieverordening. Wel komen uit signalen die het Stedelijke Team Participatie ontvangt tijdens spreekuren en werksessies, de bevindingen vanuit de steekproef én vanuit het onderzoek van de Uva en HvA de volgende aandachtspunten naar voren die ook in de verdiepende gesprekken met de organisatie en het bestuur aandacht behoeven en mogelijk kunnen leiden tot aanpassingen in de verordening:

- Of het niveau informeren en luisteren een mate van invloed in de Participatieverordening moet blijven. Soms leidt dit tot administratieve verzwaring zonder dat de positie van Amsterdammers bij de besluitvorming wordt versterkt.
- Het bestuurlijk laten vaststellen van het participatieplan en een advies daarop vanuit de stadsdelen leidt tot meer stappen in het proces. In principe is het de bedoeling dat een participatieplan wordt aangeboden tegelijkertijd met inhoudelijke stukken.
- De rol van het bestuur bij het maken van keuzes voorafgaand aan een participatieproces kan nog explicieter en kan helpen om de verwachtingen meer helder te krijgen over wat wel en niet kan worden verwacht van de participatie.

Hoofdstuk 2

Overheidsparticipatie

2.1 Inleiding

De gemeente ondersteunt bewoners(organisaties) die met goede ideeën hun buurt, wijk of stad een beetje mooier, duurzamer, socialer willen maken. We geven financiële hulp, bieden ruimte en kennis en nemen barrières weg zodat Amsterdammers zelf vorm kunnen geven aan hun leefomgeving. De overheid werkt hier mee aan bewonersinitiatieven.

In de stad ontstaat een steeds breder scala aan initiatieven en collectieven en de gemeente ontwikkelt vanuit verschillende beleidsterreinen nieuwe manieren van ondersteuning om daarbij aan te sluiten. Voorbeelden hiervan zijn de nieuwe subsidieregeling Maatschappelijk Initiatief van WPI, de AmsterDOEN-gids met instrumenten voor juristen en beleidsmakers in de samenwerking met burgercollectieven, of het Meerwaarde Kompas dat laat zien welke waarde initiatieven creëren. Deze ontwikkelingen stellen de gemeente ook voor de opgave de verschillende instrumenten en ontwikkellijnen meer met elkaar te integreren. We kijken naar wat de parels zijn onder de nieuwe werkpraktijken en inzichten waar we meer van willen, en ook waar nog gaten vallen of systemische obstakels verdere doorontwikkeling belemmeren. In deze evaluatie beperken we ons tot de Participatieverordening. Meer over de stand van overheidsparticipatie in brede zin zal worden opgenomen in de tweede evaluatie (Q2 2027).

In de Participatieverordening zijn onder overheidsparticipatie specifiek de buurtrechten opgenomen. Met buurtrechten zet de gemeente een instrument in om met initiatiefnemers afspraken te maken over het overdragen van taken. Initiatiefnemers komen met een plan en de gemeente biedt samenwerking, kennis, ruimte en geld. In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk leest u de stand van zaken, geleerde lessen en inzichten rond de buurtrechten na één jaar Participatieverordening.

Tabel 2 Wie en wat wordt er onderzocht?

Wie onderzoekt en hoe?	Wat onderzoeken we?
Tussenteam & initiatievenbureau houden data bij over erkende buurtplatforms en toegekende buurtrechten	Houden we ons aan de afspraken uit de verordening? Worden er buurtrechten en buurtplatforms toegekend? Worden er samenwerkingsafspraken opgesteld met buurtplatforms?
UvA doet een onderzoek naar ervaringen van deelnemers en ambtenaren bij het proces van buurtrechtaanvragen	Houden we ons aan de afspraken uit de verordening? Welke randvoorwaarden zijn nodig om buurtrechten te faciliteren?
Public Mediation en Tussenteam organiseren een lerende evaluatie in samenwerking met buurtplatforms en ambtenaren	Houden we ons aan de afspraken uit de verordening? Bereikt de verordening in de praktijk wat wordt beoogd: meer zeggenschap en eigenaarschap voor buurtplatforms?
Tussenteam oa aan de hand van Social Handprint	Hoe kunnen we de waarde van buurtplatforms inzichtelijk maken?

2.2 Monitor buurtrechten

In de Participatieverordening zijn het uitdaagrecht, biedingsrecht en buurtplanrecht vastgelegd. De monitor geeft het volgende beeld:

- In de periode vanaf de inwerkingtreding van de verordening (september 2024) tot en met 30 september 2025 zijn zeven verzoeken tot buurtrechten binnengekomen.
- Vier van deze verzoeken hebben daadwerkelijk geleid tot het indienen van een buurtrecht-aanvraag.
- De directie Grond en Ontwikkeling is daarbij drie keer uitgedaagd en Stadswerken één keer.
- De vier aanvragen betreffen drie keer uitdaagrecht en één keer biedingsrecht.
- Van de drie verzoeken die niet tot een daadwerkelijke aanvraag hebben geleid
  - bleek één aanvraag geen duidelijk buurtrecht
  - is één aanvraag op een andere manier afgerond
  - wordt bij één aanvraag nog onderzocht of het buurtrecht het juiste instrument is.
- Alle daadwerkelijk ingediende buurtrechtaanvragen zijn nog in behandeling. In twee gevallen is een afwijzing in voorbereiding.

In tabel 3 staan de binnengekomen aanvragen in meer detail beschreven.

Tabel 3 Verzoeken tot buurtrecht

Aanvrager	Status	Betreft	Soort buurtrecht	Directie
Stichting Noorderpark	Buurtrechtaanvraag ingediend	Overnemen van klein deel groenonderhoud van het Noorderpark met ambitie om dit uit te breiden.	Uitdaagrecht	Stadswerken
Buurtplatform Schinkelkwartier	Buurtrechtaanvraag ingediend, onderzocht wordt of wensen kunnen worden meegenomen in proces van erkenning als buurtplatform en de bijbehorende samenwerkingsafspraken	Verkenning naar mogelijkheden om een betere positie te verkrijgen in de gebiedsontwikkeling in het Schinkelkwartier en delen van participatie of ontwikkeling zelf of in co-creatie vorm te geven	Uitdaagrecht, mogelijk biedingsrecht	Grond en Ontwikkeling
Baaibuurt-collectief	Buurtrechtaanvraag ingediend, afwijzing in voorbereiding, besluitvorming al te ver gevorderd	Alternatief plan voor stedenbouwkundige aanpak van de Baaibuurt	Uitdaagrecht	Grond en Ontwikkeling
CLTH-buurt	Buurtrechtaanvraag ingediend, niet ontvankelijk binnen het buurtrecht.	Wens tot 1 op 1 gunning van kavel voor ontwikkeling ten behoeve van de buurt.	Biedingsrecht	Grond en Ontwikkeling
Baaibuurt-collectief	Buurtrechtaanvraag ingediend, afwijzing in voorbereiding, besluitvorming al te ver gevorderd	Alternatief plan voor stedenbouwkundige aanpak van de Baaibuurt	Uitdaagrecht	Grond en Ontwikkeling
CLTH-buurt	Buurtrechtaanvraag ingediend, niet ontvankelijk binnen het buurtrecht.	Wens tot 1 op 1 gunning van kavel voor ontwikkeling ten behoeve van de buurt.	Biedingsrecht	Grond en Ontwikkeling
Weesp Duurzaam	Niet ingediend, wel blijvend contact met het tussenteam netwerkparticipatie om ervaringen uit te wisselen over het bouwen van een netwerk van gemeenschappen	Ongespecificeerd verzoek, op zoek naar positieversterking energiegemeenschappen, (nog) geen duidelijk buurtrecht.	nvt	nvt
Nymphora	Algemeen verzoek buurtrecht	Beheer plantsoen Oud Zuid; dat is medebeheer groen; gekoppeld aan gebiedsteam voor verdere begeleiding.	nvt	Stadswerken
Circulair Wildeman	Algemeen verzoek buurtrecht	Wens om zelf vuilinzameling te doen. In samenwerking met Stadswerken ondersteuning van de aanvragers bij uitwerken van de aanvraag	Uitdaagrecht	Stadswerken

2.3 Inzichten, ervaringen, geleerde lessen tot nu toe

- Voor de komst van de verordening is in een pilot gewerkt aan buurtrechten voor verschillende initiatieven, waarvan de inzichten in de Participatieverordening zijn verwerkt. De formele verordening heeft (nog) niet geleid tot een duidelijke toename van buurtrechtaanvragen. De reden voor het beperkte aantal aanvragen is niet bekend. Mogelijk is de bekendheid van buurtrechten in de stad nog onvoldoende of het komt omdat het proces van aanvragen behoorlijk wat vraagt van indieners. Ook het team buurtrechten is niet op volle sterkte geweest. Dit alles krijgt de komende tijd volle aandacht.
- Het is nog niet gelukt om een buurtrecht toe te kennen. Partijen die de weg naar het buurtrecht weten te vinden, hebben vaak lang moeten wachten, of tot op heden geen helder antwoord gekregen. Het proces van aanvragen kan nog beter gestroomlijnd worden en de bekendheid ermee in de organisatie krijgt de komende tijd meer aandacht. Mogelijk is er meer voortgang te behalen door het bestuur eerder of meer te betrekken om eerder in het proces knopen door te hakken.
- Het biedingsrecht gaat in de Participatieverordening om koop of huur van een pand. Er is dus geen biedingsrecht op grond op basis van de Participatieverordening. Er komen wel aanvragen binnen die gaan over invulling van grond. Deze verwachtingen worden in elk geval deels gecreëerd door verouderde informatie in het Beleidskader Buurtrechten (2021), waaruit het lijkt alsof bieding op grond wel (onder voorwaarden) mogelijk is. Het beleidskader is in tegenspraak met geldend stedelijk beleid op het gebied van gronduitgifte.

2.4 Onderzoek buurtrechten door UvA

Om meer inzicht te krijgen in de knelpunten en succesfactoren rond buurtrechten en de implementatie van deze werkwijze te versterken is de Universiteit van Amsterdam gevraagd om buurrechten en de werking hiervan te onderzoeken. We willen dit expliciet geen evaluatie noemen omdat er nog niet veel praktijk is om te evalueren. Het buurtrecht staat nog te veel in de kinderschoenen om te kunnen vaststellen of het wel of niet goed verloopt. Wat we gaan doen is de werking van het buurtrecht vanaf de vaststelling van het Beleidskader Buurtrechten (2021) en tijdens lopende aanvragen onderzoeken. Ook wordt op basis van deze bevindingen nagedacht over de inbedding van buurtrechten en de afweegkaders die nuttig zijn om deze rechten te versterken. De uitkomsten van dit onderzoek worden gepresenteerd bij de tweede evaluatie van de Participatieverordening.

Hoofdstuk 3

Netwerkparticipatie

3.1 Inleiding

Netwerkparticipatie gaat over meer structurele en langdurige samenwerking tussen gemeente en netwerken van bewonersorganisaties en initiatiefnemers.

Bewonersorganisaties zijn van grote meerwaarde voor de stad. Omdat ze zorgen voor verbinding en gemeenschapskracht. Omdat ze vaak groepen bewoners weten te bereiken die minder bekend zijn met (en bij) bij de gemeente. Omdat ze kunnen zorgen voor het bij elkaar brengen van kennis, ervaringen en wensen van de buurt. Omdat ze van nature integraal werken en leven, en zo de overheid helpen 'ontkokeren'. Omdat ze maatwerk kunnen leveren. Omdat ze niet op winst en doelmatigheid zijn ingericht, maar op doeltreffendheid en werken vanuit liefde en verbinding.

In de Participatieverordening is onder netwerkparticipatie specifiek het buurtplatformrecht opgenomen.

Buurtplatformen hebben bij deze vorm van participatie een positie als vaste gesprekspartner van de gemeente.

Het doel van buurtplatformrecht is om zelforganisatie te versterken en bewonerscollectieven die verantwoordelijkheid nemen voor de verbetering en cohesie van de buurt aan te moedigen en ruggensteun te geven. Met de bedoeling sterkere gemeenschappen en buurten te helpen bouwen. Buurtcoalities zijn van intrinsieke waarde voor hun buurt door hun bijdrage aan het sociale weefsel en vitaliteit in buurten. De betrokkenheid van buurtbewoners bij elkaar en hun buurt zorgt voor gemeenschapskracht en verbondenheid. Bewonerscoalities die 'van onderop' en met intrinsieke motivatie hun buurt mooier en leefbaarder maken, zijn een goede menselijke basis voor sterke groeiende gemeenschappen. Gemeenschappen die Amsterdam sterk maken en houden.

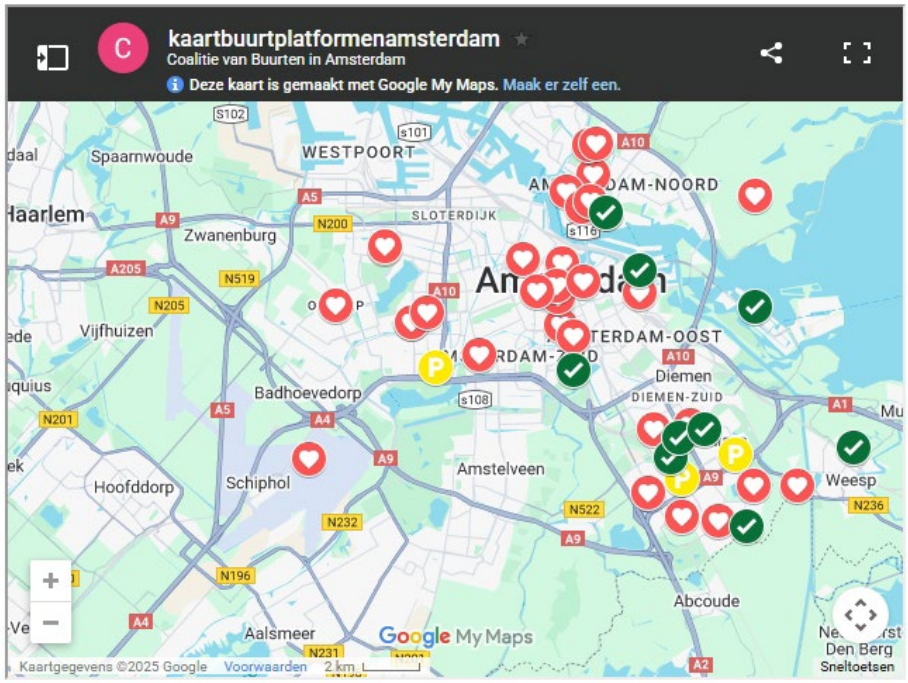
Aan de wieg van het buurtplatformrecht stond – naast erkenning, inzet en gemeenschapskracht – een sterk verlangen naar betere samenwerking tussen bewonersgroepen en de

gemeente. Bewonerscoalities willen serieus genomen worden als gesprekspartner en een meer gelijkwaardige samenwerking vanuit vertrouwen. Vertrouwen ontstaat en groeit door samen dingen te doen. Het buurtplatformrecht kan een basis vormen van vertrouwen waarop platformen en gemeente verder bouwen.
Er gaat veel aandacht naar deze samenwerking en in het bijzonder naar wat er nog niet goed gaat en hoe dat beter kan. Tegelijk is het belangrijk om oog te blijven houden voor de mooie resultaten die in de buurten worden geboekt, van aanjagen en ondersteunen van buurtinitiatieven, buurt-tops over de toekomst van de buurt en stevige inbreng bij ontwikkeling van hele buurten in de stad.

3.2 Monitor buurtplatformrecht

Er zijn in de periode vanaf de inwerkingtreding van de verordening (sept 2024) tot en met 6 november 2025 24 aanvragen voor erkenning binnengekomen, waarvan er inmiddels acht zijn erkend. De helft van de aanvragen is gedaan in stadsdeel Zuidoost. De overige aanvragen zijn verdeeld over de stad. In de verordening is lidmaatschap van een coalitie van buurtplatformen één van de criteria voor erkenning. De stedelijke coalitie van buurtplatformen heeft nu 48 partners in het netwerk. Er zijn twee samenwerkingsovereenkomsten afgesloten.

Afbeelding 1: Screenshot van interactieve kaart van Coalitie van Buurten in Amsterdam

Tabel 4 Aantallen uit de monitor

Aantal erkende buurtplatformen	8
Aantal platformen in de coalitie van buurten	48
Aantal aanvragen voor erkenningen buurtplatformen	24
Aantal samenwerkingsovereenkomsten	2

In onderstaande tabel staan de binnengekomen aanvragen in meer detail beschreven.

Tabel 5 Aanvragen buurtplatformen

Stadsdeel	Naam	Status erkenning
Noord	Bewonersplatform Vogelbuurt IJplein	Erkend
Noord	Buurtplatform Banne Zuid (Klipperbuurt)	In behandeling
Noord	Buurtvereniging Molenwijk	In behandeling
Noord	Centrale Dorpenraad	In behandeling
Oost	Stichting Natuurlijk IJburg (Stichting NIJ)	Erkend
Oost	Buurtcooperatie OHG-de Eester	Erkend
Oost	Natuur, je beste buur	Ingetrokken
Weesp	Buurtplatform Leeuw & Sluis in Weesp	Erkend
West	Koepelvereniging GWL-terrein (buurt in stadsdeel West)	Aanvraag in voorbereiding
Zuid	BV de Mirandabuurt	Erkend
Zuid/Nw West	Buurtplatform Schinkelkwartier	In behandeling
Zuidoost	Buurtplatform Venserpolder	Geweigerd
Zuidoost	Buurtplatform Bijlmer West Amstel III	In behandeling
Zuidoost	Buurtplatform Bijlmerplein	Erkend
Zuidoost	Stichting Kortvoort Vooruit	In behandeling
Zuidoost	Hart voor de K Buurt	In behandeling
Zuidoost	Mama Florijn Buurtplatform F/D-buurt & Vogeltjeswei	Erkend
Zuidoost	G-buurt United	Erkend
Zuidoost	Stichting Carabic (Namens Buurtplatform 1106)	On hold
Zuidoost	Hemelsbreed (bpf E-buurt)	In behandeling
Zuidoost	Stichting Buurt en Bewoners Platform Gein	In behandeling
Zuidoost	Buurt-Connect Venserpolder	In behandeling
Zuidoost	Platform K-Buurt in beweging	In behandeling
West/Nw West/Noord	Buren van Westerparkhaven - Havengebied	In behandeling

3.3 Inzichten, ervaringen, geleerde lessen tot nu toe

- In het eerste jaar zijn belangrijke stappen gezet en we gaan voort op het pad dat we hebben ingeslagen. Er zijn nu 24 aanvragen voor erkenning gedaan en steeds meer buurtnetwerken weten de weg te vinden naar het buurtplatformrecht.
- Acht buurtplatformen zijn inmiddels erkend. Het proces van erkenning als buurtplatform duurt in de praktijk langer dan verwacht. Hetzelfde geldt voor het maken van samenwerkingsafspraken. In de verordening zijn de criteria voor erkenning en de verplichte onderdelen voor de samenwerkingsafspraken bewust eenvoudig gehouden. Wat we zien is dat de uitvoering niet zo eenduidig blijkt te zijn en er meer nodig is om het buurtplatformrecht ook voelbaar en goed werkend te maken in de praktijk.
- Er wordt zowel door bewoners als door ambtenaren onduidelijkheid ervaren over wat het buurtplatformrecht nu precies behelst. Vooral wanneer verwachtingen van de samenwerking uiteenlopen en opgebouwde relaties moeizaam verlopen is er (bij zowel platformen als gemeente) behoefte om terug te kunnen vallen op heldere kaders wat het buurtplatformrecht nu wel of niet behelst. Tegelijkertijd zijn buurtplatformen ook onderling zo verschillend, dat eenduidige kaders onvoldoende verschil kunnen maken.
- De onderlinge uitwisseling van kennis, netwerk en ervaring tussen buurtplatformen heeft in de praktijk een enorme meerwaarde voor de platformen. Het afgelopen jaar is de coalitie van buurtplatformen verstevigd en geprofessionaliseerd.
- De komst van de verordening en daarmee het proces van erkenning en samenwerkingsafspraken leidt enerzijds tot versteviging van de positie van platformen, maar legt ook veel nadruk op proces en overleg, en gaat daarmee soms ten koste van de uitvoering van projecten en activiteiten van initiatiefnemers in de buurten. Deze balans moeten we goed in de gaten houden.
- We komen in de praktijk punten tegen die aan bod moeten komen bij de evaluatie van de verordening in Q2 2027. De volgende zaken tekenen zich nu al af:
    - In de door het college vastgestelde ‘Afspraken, uitgangspunten en spelregels voor de samenwerking tussen buurtplatformen en gemeente’ staat dat er “in principe één platform per buurt kan zijn”. Dit laat ruimte voor interpretatie en brengt in de praktijk onduidelijkheid met zich mee. We bekijken wat nodig is om de gewenste duidelijkheid te verkrijgen.
    - Een aantal stadsdelen geeft aan dat erkennen en het maken van samenwerkingsafspraken niet los van elkaar kan. In de verordening is juist bewust gekozen voor eerst erkenning en daarna pas maken van samenwerkingsafspraken, vanuit de gedachte dat buurtplatformen anders onvoldoende stevige positie hebben. De ervaring die we nu opdoen gaat ons leren of het erkenningsproces aanpassing nodig heeft.
    - In sommige gevallen komen aspirant buurtplatformen op voor een specifiek buurtbelang (one issue). De vraag is opgekomen of dat voldoende is om een buurtplatform te zijn. Het lijkt in tegenspraak, omdat het de bedoeling is dat een buurtplatform een integrale functie vervult en toegankelijk is voor andere organisaties en bewoners in de buurt. Dit staat niet met zo veel woorden in de verordening en vraagt mogelijk verheldering.

- Een gevarieerde samenstelling van het netwerk van actieve bewoners is belangrijk vanuit de functie van 'koepel' voor de buurt. Tegelijk geldt de vrijheid van vereniging, wat leidt tot de overweging om inclusiviteit al dan niet op te nemen in het buurtplatformrecht.

3.4 Pakket buurtplatformrecht in uitvoering

Bij de vaststelling van de verordening was toegezegd om ook een Beleidskader Buurtplatformrecht te maken. Gaandeweg zijn buurtplatformen, ambtenaren en lokale bestuurders tot de conclusie gekomen dat de versteviging van het buurtplatformrecht die met een beleidskader werd beoogd, beter op een andere manier bereikt kan worden. In plaats daarvan werken we nu aan een pakket van producten en diensten onder de noemer Buurtplatformrecht in Uitvoering, waarmee we met alle betrokken partners stappen zetten die bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van het buurtplatformrecht. Belangrijke onderdelen zijn onder meer georganiseerde ontmoetingen van buurtplatformen met bestuurders, leersessies met vertegenwoordigers van buurtplatformen en ambtenaren in het kader van een 'Lerende evaluatie buurtplatformrecht' en borging van de oogst van deze bijeenkomsten en leersessies.
De constante binnen Buurtplatformrecht in Uitvoering waarin alles steeds weer samenkomt is het Dynamisch Handboek Buurtplatformen. Dit handboek is een document waarin we te leren en geleerde lessen. Dit sturen we u ter informatie, als aparte bijlage.
Zaken die in de praktijk naar voren komen en die we de komende tijd zullen volgen zijn in ieder geval:

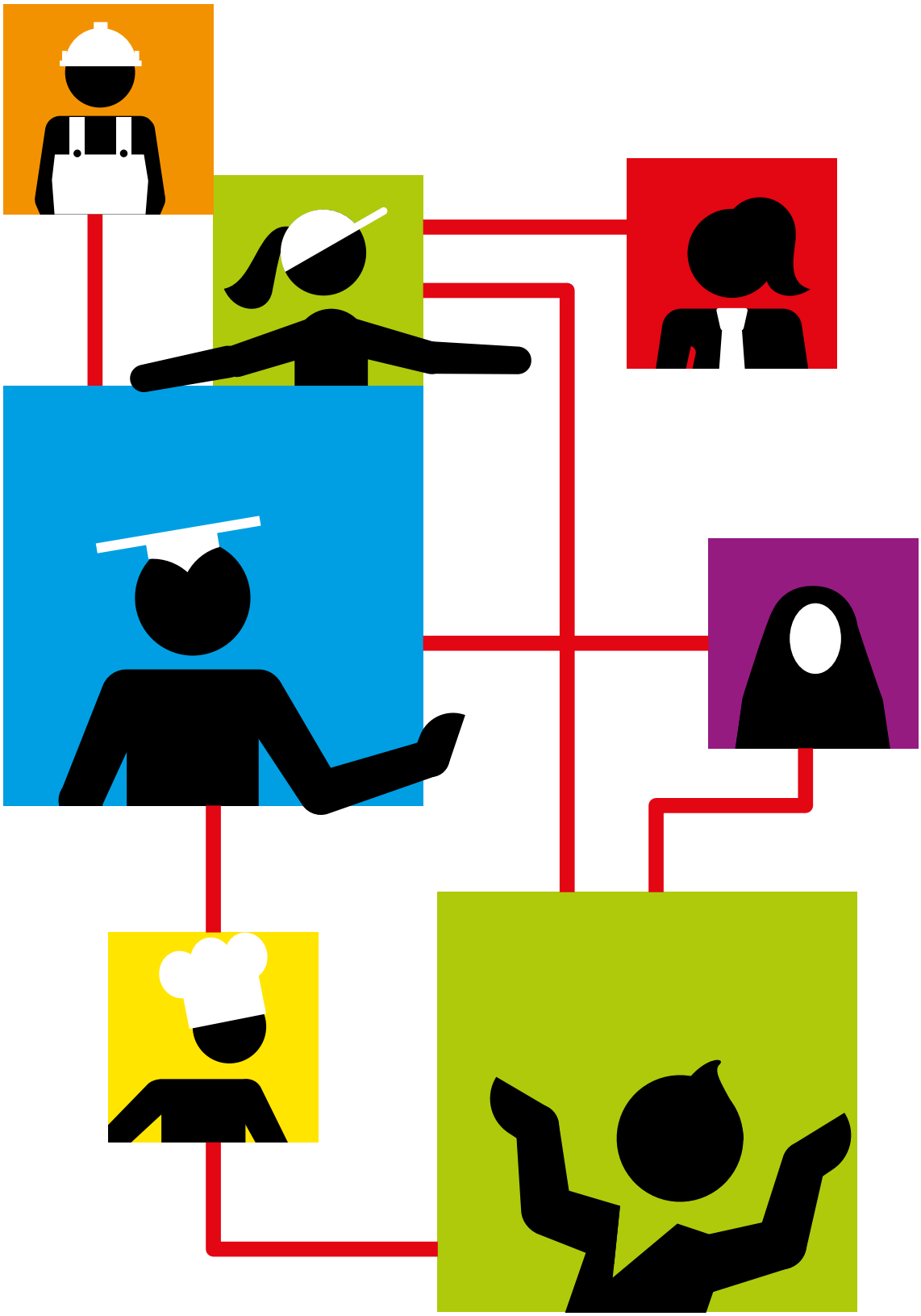
- Er is een spanning tussen het enerzijds geven van houvast door middel van een juridisch kader en aan de andere kant voldoende flexibiliteit houden voor maatwerk en samen leren. De insteek van het buurtplatformrecht is geweest om niet te veel regels op te leggen en zo de administratieve last voor bewoners te verminderen. In de praktijk geeft dit soms ook juist onzekerheid bij zowel buurtplatformen als gemeente.
- Buurtplatformen geven aan vooral echt verschil te willen maken in verhoging van eigenaarschap door bewonerscollectieven in buurten. Het mogen maken van samenwerkingsafspraken met de gemeente biedt hen hierbij op dit moment nog onvoldoende houvast daarvoor.
- Eerder hebben de buurtplatformen benodigde randvoorwaarden aangegeven die niet vervuld zijn, bijvoorbeeld met betrekking tot financiering en huisvesting. Deze zaken hebben geen betrekking op de verordening, maar spelen wel een rol bij het goed kunnen functioneren van een buurtplatform.
- Een buurtplatform heeft een koepelfunctie in de buurt. Wat als andere bewonersnetwerken in de buurt zich niet willen aansluiten bij het buurtplatform? Hoe gaan we daarmee om? Wie heeft dan welke verantwoordelijkheid? Wat zijn de consequenties? Hier moeten we nog ervaring mee opdoen.
- Van ambtenaren en afdelingen die iets in de buurt gaan doen wordt verwacht dat

zij het buurtplatform benaderen en betrekken, zodat hun kennis en expertise benut kan worden. Er is nog onvoldoende zicht op hoe dit in de praktijk kan gaan werken. Hier is het zaak meer praktijkervaring op te doen en zo samen te leren hoe we dit het beste kunnen vormgeven.

- Een erkend buurtplatform heeft een speciale positie in de buurt en heeft een directe lijn met de gemeente. Er zijn vragen over wat in de praktijk het effect is van erkenning van buurtplatformen op de relatie met andere bewonersgroepen en hoe de gemeente zich tot hen verhoudt. Hoe gaan we om met verdeling van macht en middelen in de buurt?

3.5 Lerende evaluatie: Public mediation en HvA

De gemeente wil graag leren van de samenwerking met buurtplatformen (in wording), zowel van positieve ervaringen als van situaties waarin de samenwerking stroef verloopt. We doen dit in de vorm van een lerende evaluatie, uitgevoerd door Public Mediation, waarvan de resultaten bij de evaluatie in Q2 2027 zullen worden aangeboden.
Het doel van de lerende evaluatie is niet zozeer om aan te geven wat goed is gegaan en wat niet, maar om lessen te identificeren die belangrijk zijn voor de doorontwikkeling van de samenwerking tussen gemeente en buurtplatformen. Het gaat dus om een lerende evaluatie, waar ambtenaren en buurtplatformen samen reflecteren op de praktijk van samenwerking en samen kijken naar wat (meer) aandacht nodig heeft in de doorontwikkeling. De focus van de lerende evaluatie ligt op de samenwerking tussen gemeente en buurtplatformen. In het onderzoek dat de Hogeschool van Amsterdam uitvoert, dat parallel loopt aan deze evaluatie, zal meer aandacht zijn voor de inbedding in de buurt, hier wordt specifiek gekeken naar buurtplatformen in Zuidoost.
We richten ons op overkoepelende lessen die bijdragen aan brede reflecties op het denken over de samenwerking tussen buurtplatformen en gemeente.

Hoofdstuk 4

De organisatie

4.1 De gemeentelijke organisatie en de verordening

De vaststelling van de verordening heeft veel bewustzijn binnen de organisatie gecreëerd over het belang van een zorgvuldige inrichting van het participatieproces en het vooraf maken van belangrijke keuzes.
Een stedelijke werkgroep met deelnemers vanuit directies die veel met participatie te maken hebben komt eens per zes weken bij elkaar om de belangrijkste signalen vanuit de praktijk te delen. Ook de projectleiders democratisering van de stadsdelen delen ervaringen. In de stadsdelen zijn adviespunten opgericht. Signalen die casus overstijgend zijn vormen input voor het Stedelijk Team Participatie om het aanbod van het instrumentarium aan te passen dan wel zaken op te schalen in de organisatie of bestuurlijk.
Bij de verschillende directies zijn MT leden aangewezen met participatie als aandachtsgebied, ook deze groep komt regelmatig bij elkaar om de voortgang van de implementatie te bespreken. Onderwerpen die onder meer aan de orde komen zijn het bestuurlijk besluitvormingsproces van plannen waar het college de opdrachtgever is, vragen rond de legitimiteit van inspanningen voor participatie, hoe het proces rond de weging van de participatieopbrengst verloopt etc.

In aanloop naar de evaluatie in het tweede kwartaal van 2027, zal in focusgroepen met medewerkers van verschillende directies het gesprek worden gevoerd over de ervaringen met de Participatieverordening, mede op basis van de eerste bevindingen zoals beschreven in deze evaluatie.

4.2 Team Participatie en Democratisering

Binnen het Team Participatie en Democratisering wordt aan de drie onderdelen uit de Participatieverordening gewerkt.

- Het Stedelijk Team Participatie is een klein kennis- en expertiseteam dat tot doel heeft de implementatie van bewonersparticipatie te borgen en de organisatie daarbij te faciliteren. Dit doet zij onder meer door het geven van trainingen, werksessies, het houden van spreekuren, adviesgesprekken, het vertalen van signalen uit de

organisatie, netwerkbijeenkomsten en het onderhouden van een participatie-community. Zo zijn diverse handreikingen opgeleverd waarover in de organisatie vragen bestonden en behoefte aan bleek. Onder meer de handreikingen Rollen en Taken bij Participatie bij Gebiedsontwikkeling, Participatie bij projecten met weerstand en de Handreiking Bewonersbijeenkomsten.

- Het Initiatieventeam neemt de buurtrechtaanvragen in ontvangst, gaat in gesprek met de indieners en brengt de gemeentelijke betrokkenen rond een aanvraag bij elkaar.
- Het Tussenteam netwerkparticipatie begeleidt de implementatie van het buurtplatformrecht. Het team denkt en doet mee daar waar de samenwerking tussen platform en gemeente een extra inspanning vraagt.

4.3 Bevindingen en vooruitblik

De eerste bevindingen uit deze evaluatie geven richting mee voor zaken waar de komende tijd alvast meer of minder focus op zal liggen. De volgende evaluatie wordt, zoals ook in de inleiding is aangegeven, in het tweede kwartaal van 2027 aangeboden aan de gemeenteraad.

- De meer procedurele afspraken uit de Participatieverordening worden nageleefd. Uiteraard blijft dit nog aandacht vragen, maar er zijn vooralsnog niet veel extra inspanningen nodig. Om de participatieplannen en – paragrafen ook kwalitatief op het afgesproken niveau te krijgen, is nog wel iets extra's nodig. Richting de volgende evaluatie onderzoeken we samen met de betrokken directies en stadsdelen hoe we op dit punt het bewustzijn en vakmanschap kunnen vergroten
- Richting de volgende evaluatie verkennen we samen met de betrokken directies verder hoe de organisatie de aandacht meer kan verleggen naar het goed ondersteunen van uitvoerende professionals.
- Aansluitend hierop zien we bij alle vormen van participatie het belang van goed contact en van het bouwen van relaties met bewoners. Dat is een andere insteek dan de procedurele afspraken, we onderzoeken met de directies welk vakmanschap dit vraagt en hoe we dat kunnen versterken.
- We zien dat er soms spanning ontstaat tussen inhoudelijke en democratische ambities. Bij bewonersparticipatie uit zich dit in de bevinding dat de keuzes voor de inrichting van de participatie gericht is op het zo soepel mogelijk laten verlopen van het project versus het bereiken van groepen die niet zo snel worden gehoord, daar waar dat van belang en relevant is.
  Bij overheids- en netwerkparticipatie leidt dit soms tot teleurstellingen of conflicten, bijvoorbeeld als bewonersgroepen een grote rol /stevige positie vragen bij gebiedsontwikkeling.
- We zien ook een 'domino-effect': als bewoners(groepen) ontevreden raken bij bewonersparticipatie, leidt dit soms tot het aanvragen van een buurtrecht of het starten van een buurtplatform. Op dit en het voorgaande punt gaan we onderzoeken wat hier aanbevelingen kunnen zijn bij de volgende evaluatie.
- Bij buurtrechten gaan we kwalitatief kijken hoe we de aanpak kunnen versnellen en verstevigen.

- Bij het biedingsrecht is in de verordening niets over bieden op grond opgenomen, terwijl in het beleidskader staat dat bij bieding op grond geen plannen mogen worden ingediend voor permante bebouwing. Dit vraagt om een verheldering in de verordening.
- Bij buurtplatformen ligt op dit moment veel nadruk op de procedurele stappen van erkenning en samenwerkingsafspraken. We kijken hoe we een versnelling kunnen aanbrengen in het erkenningsproces en gaan daarnaast richting de volgende evaluatie meer nadruk leggen op het versterken van de uitvoeringspraktijk in de buurten.
- Richting de volgende evaluatie voeren we diverse focusgesprekken met bestuurders als ambtenaren op de bovenstaande bevindingen. Bij de volgende evaluatie zullen de kwalitatieve onderzoeken van de HvA en UvA en de lerende evaluatie van Public Mediation verder gevorderd zijn, en kunnen we meer onderbouwde conclusies trekken en aanbevelingen formuleren.

Bijlage

Participatie bij beleidsarme Omgevingsplannen
In de steekproef is een aantal participatieplannen opgenomen die betrekking hebben op het ‘beleidsarm’ omzetten van een bestemmingsplan naar een omgevingsplan.
Uit de gescoorde plannen blijkt dat deze plannen een hoge mate van juridisch taalgebruik hebben en de omzetting weinig tot geen ruimte voor aanpassing lijkt te geven. De plannen zijn verder niet opgenomen in de steekproef. Het omzetten van een bestemmingsplan naar het omgevingsplan (een verplichting vanuit de Omgevingswet) kent een specifieke procedure waarbij aangegeven moet worden of inspraak wordt verleend. Met het omzetten van bestemmingsplannen is in 2024 begonnen. Hoewel er discussie was over het nut van participatie vanwege het beleidsneutrale karakter van de omzetting, is er toch voor gekozen om dat met de eerste lichting plannen te doen. En daarna te evalueren. In de voorbereidingsfase zijn daarom participatieplannen opgesteld en uitgevoerd.
Met de uitwerking van de participatie is per gebied verschillend omgegaan. In sommige gebieden is gekozen voor informeren (per brief) en in andere gebieden zijn ook informatieavonden georganiseerd. Omdat zowel de transitie als de Participatieverordening nog heel nieuw waren, is gezocht naar een geschikte participatievorm. Ondanks de verschillende uitwerkingen per bestemmingsplangebied zijn de ervaringen dat de opbrengsten van de participatie zeer beperkt waren. In totaal zijn voor alle (8) gebieden slechts negen reacties binnengekomen, die vooral verzoeken om informatie betroffen. De conclusie is dat het vooraf opstellen van een Nota van Uitgangspunten per deelgebied geen meerwaarde heeft en eerder leidt tot verwarring. In het vervolg zal dan ook geen participatie meer worden verleend daar waar het de beleidsneutrale omzetting van bestemmingsplannen betreft. De Participatieverordening (artikel 3 lid 3 onder a) geeft aan dat er voor die gevallen geen participatieplan hoeft te worden opgesteld. Er wordt wel, conform wettelijk voorschrift, kennis van gegeven dat voor een bepaald gebied een wijziging van het omgevingsplan wordt voorbereid. In deze kennisgeving wordt aangegeven dat het mogelijk is om een zienswijze in te dienen op het ontwerp wijzigingsplan.

Een wijziging Omgevingsplan wordt ook ingezet als kaderstellend instrument om gebiedsontwikkeling richting te geven, maar is dan niet beleidsneutraal. In het proces van de gebiedsontwikkeling vindt dan wel participatie plaats. Of bij een omzetting als gevolg van nieuw beleid. Dan wordt het Omgevingsplan ter inzage gelegd maar het beleid op basis waarvan het Omgevingsplan wordt gewijzigd is dan wel participatief vastgesteld.

Colofon

Uitgave van Team Participatie en Democratisering
December 2025

participatie@amsterdam.nl